

כי קרב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

יבחר לנו את נחלתנו
התבוננות בעבודת
בניין המלכות
הגה"ח רבי זלמן גופין שליט"א

גאון יעקב אשר אהב
מארבע כנפות הארץ:
גאוה יהודית בנירנברג

עלה אלקים בְּתוֹעָה

ניצוצות חסידות

בענייני דיומא

ה' בקול שופר

עבודה התשובה

והפטרת חנה בסוגיות

הדף היומי

הבית המקדש ביצד?

במה יהודי צריך למקד
את מחשבותיו בעת
תפילות החג, האם
עבודת התשובה יכולה
להיעשות מתוך שמחה,
ומהי עומקה של מצות
היום בשופר? • המשפיע
הרב מנחם דב דוברהוסקין
שליט"א מגולל יריעה
מקיפה למהותו של ראש
השנה במשנת החסידות



אשר העם יודעי תרועה

ערב ראש השנה, זכה 'כי קרוב' לשיחה מאלפת מפי המשפיע הגה"ח הרב מנחם דוב דוברוסקין, מגדולי מרביצי תורת החסידות בדורנו, אודות כבשנו של ראש השנה בעולמה של חסידות, השאיפה המתמדת לעלות ולהתעלות בקודש, ההשקפה הבהירה אודות דרכי תשובה, ומשמעותה העמוקה של מצוות תקיעת שופר + וגם: תיאור נפלא על הרגעים הנעלים של תקיעת שופר מפיו ובבית מדרשו של כ"ק אדמו"ר זי"ע + באור פניך יהלכון בנימין ליפקין

אדם שרועד מהמשפט שלו מסוגל לאכול משהו? אם תבוא לאדם שעומד לעבור משפט שיכריע את חייו ותציע לו ראש של דג, רימון וכל מיני סימנים, הוא ידחה אותך בשתי ידיים. הוא שרוי במתח עצום ואינו מסוגל להכניס שום דבר לפיו. לכל היותר הוא ירטיב קצת את השפתיים עם מעט מים, שלא יתייבש מרוב המתח שהוא שרוי בו. והנה ביום הדין בא נחמיה ואמר "אכלו משמנים ושתו ממתקים", ולאחר מכן הדבר נפסק בשולחן ערוך, עם כל הסימנים הנהוגים בעדות ישראל. והרי אם כל משמעותו של היום היא רק היותו יום דין שבו אומרים ברטט "ונתנה תוקף", מי יחיה ומי ימות, מי בקיצו ומי לא בקיצו – איזה מקום יש למשמנים ולמתקים? ...!

אלא ברור הדבר שגם ביום הדין עלינו לזכור את הקשר הייחודי של עם ישראל עם הקב"ה. וכפי שמובא בטור, שבערב ראש השנה לובשים ישראל לבנים ומתעטפים לבנים ואוכלים ושותים בשמחה, כי אנו בטוחים שהקב"ה יעשה לנו נס ונזכה בדין. כשמתמקדים במעלתו של יהודי ובזכות העצומה שנפלה בחלקו, להמליך את הקב"ה על כל הבריאה – מובן היטב איך "קדוש היום לאדונינו" מסתדר עם "אל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם".

ובכן, השאלה 'מדוע לא לחזור ולנהוג בהכנות לראש השנה כמו בדורות עברו', כמות כשאלה 'מדוע לא לחזור ללמוד לאור הנרות ולשאוב מים מהבאר'. למה בעניינים גשמיים אף אחד לא משתוקק לחזור לימי קדם? אנחנו לא רואים השתוקקות כזו, לשוב וללמוד בחושך ובחוסר, אדרבה: כל יהודי מודה להשי"ת שברוב חסדיו הביא לנו מזגנים, ואנו יכולים לשבת וללמוד בנחת וברוגע. אם כן, מדוע כשהדברים מגיעים לעניינים רוחניים נזכרים לשאול מדוע שלא לחזור לאחור? ...!

בהזדמנות מסוימת הגיע אל הרבי זי"ע הרב אליעזר ליפא וולדמן, ראש ישיבת קריית ארבע ומראשי המתיישבים בה ובחברון עיה"ק. הוא ציטט באוזני הרבי את דברי רבי יוחנן בגמרא בסנהדרין האומר כי אוי לה לאומה שתפריע לעם ישראל לקראת בוא הגאולה, ואמר שצריך לשגר את דברי הגמרא הללו למזכיר המדינה האמריקני דאז, ג'יימס בייקר, כדי להבהיר לו שמרה

לא היה בליאזאז, משהו אחר קרא את קריאת התורה של פרשת כי תבוא. האדמו"ר האמצעי שהיה אז צעיר לימים, לקח כל-כך ללב את פרשת התוכחה עד שנפל למשכב למשך זמן ממושך. הגיעו הדברים לידי כך, שלקראת יום כיפור התלבט אביו האם להתיר לו להתענות, שמא הדבר יעמיד בסכנה את חייו... כששאלו את הבן: מה יום מיומיי? הרי כל שנה אתה שומע את קריאת כי תבוא – נענה ואמר: "כשאבא קורא לא שומעים קללות"... זהו סיפור מפעים שהרבי זי"ע הנחיל אותו לכלל כשכתב אותו בספר 'היום יום'.

נשאלת השאלה: מה באמת קרה בסיפור הזה? האם ניתן לומר שהייתה לו לאדמו"ר האמצעי 'שמיעה סלקטיבית', וכשאבא שלו, רבנו הזקן, קרא את הקריאה הוא אכן לא שמע קללות? אלא שזהו בדיוק העניין: אפשר לשמוע את אותן מילים שכולם שומעים, אבל כשרבי קדוש הוא המשמיע את המילים הללו ובנו הצדיק הוא השומע אותן, הוא שומע משמעות אחרת למילים הללו.

כשרבי יהודה בן בתירא בחר לבאר דברים מוקשים במקום לסתור אותם, אמרו עליו (נגעים פ"ג מ"ט): "חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים". הרבי התבטא פעם בהשראת דברי חז"ל אלו ודרש אותם בעבודת ה': נותנים לך אפשרות לקיים דברי חכמים באופן טוב, של הכנה ושמחה, ה'ה חכם ועשה זאת.

אמת הדבר שבדורות עברו הייתה הגישה לעבודת ה' ובפרט לראש השנה מתוך תחושת יראה ופחד מאימת הדין. אבל במרוצת השנים, ובפרט בדורותינו אלו כשנתגלתה תורת החסידות בעקבתא דמשיחא, הכל השתנה, ויהודים רוצים להתקרב לאבינו שבשמים מאהבה, אנחנו רוצים לחוש את "ימין ה' רוממה".

ובאמת, הלא הדברים מפורשים בכתוב: נחמיה אומר על יום ראש השנה, "אכלו משמנים ושתו ממתקים". כי קדוש היום לאדונינו, ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם", והדבר מובא להלכה בשולחן ערוך.

הדברים מבהילים: הפסוק הזה לא נאמר על אחד הימים-טובים משלושת הרגלים, אלא על ראש השנה. נשאלת השאלה: וכי

הגה"ח הרב מנחם דוב דוברוסקין שליט"א מכהן כמשפיע בשיבה הגדולה 'תומכי תמימים' מגדל העמק, שזה מכבר קנתה את שמה ועמלי תורה מכל רחבי תבל נוהרים אליה מדי שנה בשנה. בד בבד, שיעוריו הרבים ידועים עד מאוד והוא מכתת רגליו בכל ארבע כנפות הארץ לשיעורי חסידות מתוקים מדבש ונופת צופים היוצאים מפיו, כמו גם להתוועדויות רבות מספור שהוא נושא בהם מדרותיו בפני קהלי יעד רבים ומגוונים.

כבר בהיותו עול ימים נמנה הרב דוברוסקין עם סגל תלמידי החכמים שהיו עורכים לרבים את דברי כ"ק אדמו"ר זי"ע אותם נשא בשיחותיו הקדושות ובהתוועדויות בשבתות וימים-טובים, וכבר אז דלה והשקה מתורת החסידות לעדרים. שיגו רצוף ידע תורני מקיף, הסבריו מאלפים – ומעל לכול חיות בוקעת וזורמת בכל אות היוצאת מפיו, כי כולו אש להבה בלבת קודש.

מִלֵּךְ עַל פֶּל הָאָרֶץ השילוב הראוי בין השמחה לאימה

"היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". יהודים בכל הדורות התכוננו בסילודין לראש השנה כראוי לאימת יום הדין, ואילו בתורת החסידות מקדישים את עיקר תורף הדברים וההכנה ליום נשגב זה, כיום "בניין המלכות" והכתרת הקב"ה למלך. ראשית חכמה, האם מדובר בעבודה הנפעלת בשני עולמות שונים שאין כל מגע ביניהם? ובכלל, מדוע יש צורך בקומה נוספת על ההסתכלות המקובלת בישראל בענייניו של יום מאז ומקדם?

בתורה יש פשט רמו דרוש וסוד, וניתן ללמוד אותה בכל אחד מהרבידים. מובן שגם הגישה שעל פי פשט קדושה ואמיתית, אבל כשמסתכלים בעומק העניין, גם הפשט מקבל משמעות אחרת ונשגבה.

על אדמו"ר האמצעי, בנו של רבנו הזקן בעל התניא, מסופר כי שנה אחת כשאביו

עלולה להיות אחריתו אם ימשיך להפעיל לחץ על ישראל ולמרר את חיי העם היושב בציון על סף הגאולה.

הרבי השיב לו: איני מבין מה העניין שיש ליהודי לבקש לתת 'היפך הברכה' לאינר-יהודי... הרב ולדמן לא הרפה ואמר לרבי: אבל מה יהיה עם דברי ר' יוחנן? והרבי השיב כנגדו: ומה עם הגמרא שלומדים בתשעה באב?... במילים אחרות: אולי נקבע שכל זמן חורף ביישובת ילמדו את סוגיות החורבן שלומדים בתשעה באב?... על דרך זה בענייננו: לכל זמן ועת, וגם דברי התעוררות מועילים המביאים לראת העונש, עם היותם קדושים ונכונים, אינם מתאימים להיות גישה עיקרית בעבודת ה' לכל זמן ולכל תקופה.

לענייננו, באשר לראש השנה יש לזכור את נקודתו העיקרית - הכתרת הקב"ה למלך על העולם כולו מחדש. זהו הנוסח החזור על עצמו בבקשה המרכזית בתפילת העמידה - "מלך על כל העולם כולו בכבודך", וחותמים "מלך על כל הארץ", וכך גם בקידוש היום. ובל נשכח: "מצות היום בשופר" אמרו חז"ל, ומהו טעם התקיעה בשופר? עשירה עניינים מונה הרס"ג, כמובא באבודרהם, ו"העניין הראשון" - כותב הוא - ש"אנו ממליכין עלינו את הבורא", כנאמר "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'". ובכן, האם מה שצריך לתפוס את מלוא תשומת לבנו ברגעים אלו שבהם אנו מכתירים את המלך, היא השאלה מה יהיה על פרנסתי וכיצד אתקן את פשעיי? הלא העולם כולו עומד על בלימה, אם יקבל הקב"ה את רצוננו בו ובקשתנו להכתירו כמלך העולם אם לאו.

אין זאת אלא שכתוצאה מעבודת ההכתרה באות הפנים הנוספות של היום - יום הדין על כל באי עולם. זו הבחינה והבדיקה האם אכן "מלכותו ברצון קיבלו עליהם", או שמא אלו דברים שמן השפה ולחוץ, ועל כן עלינו להכין עצמנו ולפשפש במעשינו בעשרת ימי תשובה ולהראות כי לבנו ופינו שווים, ובכך זוכים אנו לכפרה שלמה ביום הכיפורים. אבל כל זה הוא כתוצאה ממנהגות ועיקרן של יום - "שתמליכוני עליכם".

מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֵי נְרוּצָה תשובה מתוך שמחה

אחרי הדברים והאמת האלה, עדיין יש לתהות באשר לסדר הדברים: האם לא עדיף היה קודם להתקדש, להיטהר ולהתנקות מעוון, ורק לאחר מכן להיות ראויים להכתרת המלך?

הבה נתבונן בכתוב שהבאנו לעיל: "אכלו משמנים ושתו ממתיקים". מדוע באמת אומרים לו ליהודי לאכול ולשתות ביום ראש השנה? כי ההסתכלות התורנית המעמיקה אינה: אוי לי ואבוי לי, ומי יודע מה יעלה בגורלי... נקודת המבט של חסידות היא: אשריי שזכיתי לעמוד לדין לפני מי שאמר והיה העולם, אני שמח ש"בנו בחרת מכל עם ולשון", ועל כך שנתת לי את האפשרות

את מצות התשובה יש לעשות מתוך שמחה רבה ועצומה. כשיהודי עושה תשובה מתוך שמחה, הקב"ה כביכול אומר: איני יכול להעניש יהודי כזה שכל כך שמח לשוב אלי ולהתאחד עימי...



להכתיר אותך למלך על ידי הביטול אליך וקיום מצוותיך.

חשוב להבהיר: שלא כדעת הטועים, הגישה הזו חלילה וחס לא אמורה להביא למיעוט זהירות והשתדלות ב"סור מרע ועשה טוב". ברור שחובת גברא על כל יחיד להיות סור מרע ועשה טוב, ולהיזהר עד קצה האחרון מכל נדנדו של איסור, וכמובן להדר במצוות ככל יכולתו; אדרבה, חסידים נהגו לקבל על עצמם בראש השנה מדי שנה בשנה הידור מצוה נוסף - אבל השאלה היא מהיכן כל זה מגיע: האם זה נובע מתחושה עילאית של "קבלת עול מלכות שמים", מתוך הכרה שבלעדי מלכותו של הקב"ה חיי האדם אינם חיים, או שהדבר נובע מתוך ראייה שטחית ורצון שלא "להסתכסך" חלילה עם הקב"ה, שלא "להסתכן" איתו כי הוא עלול להעניש קשות, ה"י.

מבואר בחסידות, שכיוון שיש לעשות את כל המצוות בשמחה (כדבריו הידועים של הרמב"ם בסוף הלכות לולב ועוד), גם את מצות התשובה יש לעשות מתוך שמחה רבה ועצומה. כשיהודי עושה תשובה מתוך שמחה, הקב"ה כביכול אומר: איני יכול להעניש יהודי כזה שכל כך שמח לשוב אלי ולהתאחד עימי... כשם שבגשמיות, אם יש אדם שאתה מסוכסך עמו ואין ביניכם ידידות חמה, ומכל מקום התגברת על הרגשות המבעבעים שלך כלפיו וטרחת ובאת לחתונה שערך לבנו - מה אומר לעצמו בעל השמחה? היהודי הזה כל כך ריגש אותי; הוא לא סתם בא לשמחה, הוא הגיע ורקד ושמח ועלץ; איך אני יכול לחשוב עליו רע? ...! - כך כשיהודי שמח בהכתרת המלך ובטוח שתשובתו תתקבל, ולכן הוא אוכל ראש דג, רימון ואת כל ה'סימנים' המופיעים בספרים - זהו חלק מעבודת התשובה. זו הגישה עליה מלמדים בחסידות, שהשמחה בקרבה לקב"ה היא עצמה חלק מהתשובה ומההכתרה

של הקב"ה למלך על כל הארץ. ההסתכלות הזו שמחפשת את הטוב והשמחה בכל דבר, כחלק מחשיפת הטוב האלוקי השרוי במציאות כולה, השפיעה גם בעולם הכללי; כל הלך המחשבה האנושית השתנה בדורות האחרונים, וכולם מחפשים להיטיב זה לזה ולהפחית את הרוע והסבל.

ניקח דוגמה מדברים גשמיים הקרובים לליבו של כל אדם: בשנים האחרונות הופיעה גישה חדשה ההולכת ומתפשטת בדמות רפואה אלטרנטיבית. אנשים נוטלים תרופות טבעיות לחיזוק גופם ומשתדלים להימנע מאנטיביוטיקה ומטיפול בחומר פעיל. גם ברפואה הרגילה, כל עולם הניתוחים כיום השתנה מן הקצה אל הקצה לעומת ימי קדם: פעם היו עושים ניתוח וחותכים בבשר האדם לאורך ולרוחב, באין מנוס לעשות זאת באופן אחר... כיום נוקטים בפעולה הכי סטרילית והכי מדודה, וכבר ניתן לטפל באמצעות קרני לייזר וכיו"ב, כך שעוד באותו היום המטופל משוחרר לביתו. האם ניתן להשוות זאת לכל עולם הרפואה של תמול שלשום שהיה כרוך בנטילת תרופות מרות וכלל הקזת דם וייסורים נוראים?

שינוי הגישה וההתפתחות האנושית והמדעית נובע ומשתלשל משורש הדברים בעולמות הרוחניים. כיוון שברוחניות ובעבודת ה' השאיפה היא לטוב ולחיובי, גם בעולם שואפים לכך. ומכאן אתה למד לצד השני: מה שטוב לגוף ולדרכי בריאות הגוף - טוב גם לנשמה. אין עניין לסגת לאחור, לחיים של ריחוק ומידת הדין והגבורה; התכלית היא לשאוף ולשאוב קדימה אל עולם שכולו טוב בתכלית, אל חיים של קרבת ה' שגם היראה טבולה בהם ונובעת מתוכם.

מִלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קָבְלוּ עֲלֵיהֶם הזכות ליטול חלק בהכתרה

שואל את עצמו יהודי שלומד מאמרי חסידות שבהם מדובר על גודל מעלת היום ועל הכתרת הקב"ה למלך, כמו שאנו אומרים בתפילה: "מלך על כל העולם כולו בכבודך" - יהודי קטן כמוני, מן ערך שכמותי, וידע איניש אליבא דנפשיה במה הוא שרוי, כיצד זה אוכל להשפיע על הבריאה כולה ועל המלכת השי"ת למלך?

התשובה היא, שהקב"ה בחר דווקא בנבראים שפלים כמונו להמליך אותו. המלוכה של הקב"ה תהיה בכל מצב: ה' מלך, ה' מלך וה' ימלוך



לעולם ועד. אבל הקב"ה מחפש שותפים שמתענגים מהמלוכה שלו ושומחים איתו, ודווקא להם הוא נותן את היכולת לפעול ולגרום לאותה הכתרה שלו כביכול.

לאירוע ההכתרה כל היהודים מוזמנים, והעבודה שלנו מתמקדת בשאלה כיצד להגיע. עלינו לבחור כיצד אנחנו באים להכתרה: האם אתה בא רק להיות בבחינת "חזו דאתאי" – ראו, הנה באתי, סימנתי 'וי' והגעתי, או שאתה בא ואתה נוכח בטקס ההכתרה הזו בכל הרמ"ח והשס"ה. אתה מפנים את המשמעות האדירה ואת גודל הזכות להכתיר את הקב"ה על כל ברואיו.

באחד ממאמרי החסידות שאמר הרבי זי"ע לקראת ראש השנה, נדרש הרבי בארוכה לסוגיא זו. הרבי פותח ומקשה על עבודת השי"ת על דרך שהקשו על עבודת המקדש, האם היא צורך גבוה או צורך הדייט. לכאורה, כדברי הפסוק, "אם חטאת מה תפעול בו, ורבו פשעיך מה תעשה לו, אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח" – הקב"ה אינו זקוק וחסר את העבודה שלנו; ואף על פי כן הוא בחר בנו וחיפץ שנעבוד אותו.

באופן העבודה, מבאר הרבי, יש שני אופנים, כמו שני סוגי עבדים: ישנו עבד פשוט, שעבודתו היא המלאכות הבזויות והפשוטות שלא מכבודו של האדון לעשותן בעצמו; לעומתו, יש עבד מוכשר שמסייע לאדון ומחליף אותו במלאכות נכבדות, שהאדון בעצמו רגיל לעשות.

על דרך זה בעבודת ה': ישנה עבודה בדרך יראה וקבלת עול, בה חשים את ריחוק הערך בין המעשים הקטנים-לכאורה שלנו לבין אדון הכל, הקב"ה. מאידך גיסא, ניתן להתבונן במעלת התורה והמצוות ובהשגת האלוקות, ולהפנים שהמצוות הן דרכיו של הקב"ה עצמו, ואנחנו זוכים לקיים אותן ולעשות את מה שהאדון עצמו עושה! והלא כך פירשו חז"ל את הכתוב "מגיד דבריו ליעקב, חוקיו ומשפטי ישראל" – מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות.

הרבי זי"ע מאריך שם במעלתה של קבלת העול הפשוטה מחד, ובדרישה מכל יהודי להתעלות למדרגת העבד המוכשר ולהסתכל על המצוות כדרכיו של מקום מאידך. מחמת קוצר היריעה לא אאריך בביאור הדברים, אך אמליץ בחום לכל בעל נפש ללמוד את המאמרים ד"ה לך אמר לבי וד"ה דרשו ה' דשנת תשכ"ד, שם הרבי מאיר את הדברים באור יקרות ומנתח היטב את הסוגיא כולה.

אֲשֶׁרִי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה עומקה של עבודת היום

ספרי חסידות רוויים בעומק ענייניו של השופר ו"הצעקה הפנימית" המתבטאת בקול התקיעה. האם תוכלו להרחיב ולבאר ולקרב אל שכלנו מהות נושא זה: מהו עניינו של השופר דווקא? ומה הוא הרובד הפנימי של התקיעה, של השברים ושל התרועה? התקיעה חסרת המילים מבטאת את צעקת הנשמה של כל יהודי, שמבינה עד כמה כל

המילים וההשגות מוגבלות מכדי לתפוס בקב"ה ולהיות ראויים להמליך אותו.

יהודי אומר לעצמו: עם מה אגש כלפי מלכא? הלא אני בריה שפלה קטנה; גם כל ההשגות שלי בכוונת הבריאה ש"נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", והפנמת המעלה המיוחדת של עבודת האדם – סוף-כל-סוף אלו הבנות והשכלות שאני הבנתי בשכלי המוגבל... לכן אומר היהודי לקדוש ברוך הוא: אל תיקח אותי כמי שמבין בגדולתך, אל תתייחס אלי בהתאם להבנות שלי, כי מי אני ומה אני; קח אותי כי אני שלך. כולי שלך – לא רק ההבנה, לא רק הרגשות, אני פשוט מוסר לך את כל מי ומה שאני, את עצם מציאותי. ההתמסרות הזו מתבטאת בתקיעת השופר, בועקה בקול פשוט שאינה מבטאת תוכן והבנה כלשהן. זכיתי פעם לשמוע מהרבי ווארט נפלא בעניין זה: הרבי ביאר את הטעם לכן

יהודי שמברך בשם
ומלכות "פוקח עורים"
ומתיר אסורים, אחד
הדברים שעליו לכוון
הוא: ה' הטוב, פקח
את עיניי, שלא אהיה
בבחינת "עיניים להם
ולא יראו". שאדע
ואבין מה אני רואה
ומה אני שומע



שהתורה מקדימה את פרשת "כי תבוא בכרם רעך" לפרשת "כי תבוא בקמת רעך". בכרם רעך, יש בידו הבחירה כיצד להסתכל על העולם: האם העולם הוא "כרם רעך" – כרמו של הקב"ה שנקרא "רעך" (כמ"ש "רעך ורע אביך אל תעזוב"), או שהוא רק "קמת רעך", ובשלב זה עדיין אי אפשר ליהנות ממנו; לכן התחילה התורה עם

כאשר האדם ניגש לעבודת השי"ת, בירידת נשמתו לעולם לבצע את שליחותה המיוחדת, יש בידו הבחירה כיצד להסתכל על העולם: האם העולם הוא "כרם רעך" – כרמו של הקב"ה שנקרא "רעך" (כמ"ש "רעך ורע אביך אל תעזוב"), או שהוא רק "קמת רעך", ובשלב זה עדיין אי אפשר ליהנות ממנו; לכן התחילה התורה עם

פרשת "כי תבוא בכרם רעך" – הקב"ה מבקש ומתחנן מהיהודי להסתכל על העולם כ"כרם רעך", ומבטיח שהוא אכן יצליח לתפוס את העולם כמקום של תענוג אלוקי.

זכור לא אשכח את קולו הקדוש והטהור של הרבי, כשאמר בהטעמה מתוקה ונפלאה מאין כמותה: "פרעגט א איד", שואל יהודי: "איך האלט בא כרם?" וכי אני אוהז בדרגה של כרם? הרי בקושי הגעתי לשלב של 'קמה'... "זאגט תורת אמת: כי תבוא בכרם רעך". התורה הקדושה, תורת חיים ותורת אמת, מעניקה לך כוח לבוא בכרם בתחילת העבודה לכרמו של הקב"ה, להתענג על הוי'. כדי להצליח להגיע לכרם, צריך להתבונן ולהפנים את עניין התענוג בעבודת ה'. על כך ביאר הרבי את המשך הכתוב: "כי תבוא בכרם רעך, ואכלת ענבים כנפושך שבעך – ואל כליך לא תתן". התורה מצוה את האדם: אל תגביל את הקב"ה לפי הכלים שלך. אמנם "ותורתך בתוך מעי" – אתה משתדל לאצור בתוכך את התורה הקדושה על מכמניה, להבין ולהפנים עד כמה שידך משגת, אך זוהי רק חובת ההשתדלות שלך; לעומת זאת, בכל הקשור לשפע האלוקי שהשי"ת ישפיע עליך, אל תגביל אותו להבנות ולהכנות שלך, אלא תתמסר לחלוטין לקב"ה שימשיך עליך את טובו וחסדו כפי שהוא יתברך רואה לנכון.

"אשרי העם יודעי תרועה", עלינו לדעת את התרועה בעומק מהותה הנשגבה. פעם שמעתי אמרה חסיידית נאה על תוכנם של שלושת סוגי התקיעות, תקיעה שברים ותרועה: על היהודי להתפלל כרבעי בבחינת תקיעה, "לתקוע" את כל כוח כוונתו ולהעמיק בדעתו (כלשון אדמו"ר הזקן בספר התניא פ"ג: "יתקע מחשבתו בחוץ"). ואם הוא אכן 'תקוע' בדעת קדושה, אזי "שברים" – כל העולם כולו נשבר בפניו, והמציאות הנפרדת והמגושמת אינה מהווה עבורו העלם והסתור על האמת האלוקית, "יתפרדו כל פועלי און"; ועל ידי זה מתעלה הוא לבחינת "תרועה", הוא והקב"ה נעשים רעים ואוהבים זה לזה, כמ"ש "ותרועת מלך ב'".

אם אתה תוקע את דעתך בקדושה, מתבונן וחושב על הקב"ה; אם אתה שובר את כל התפיסות הקודמות והילדותיות, ועמל לעשות את רצון ה' באמת ולדבקה בו – אתה זוכה להיות ר'ע כביכול של הקב"ה, ולאחר מכן זוכים ל'תקיעה גדולה' – כמבואר בספרי חסידות שעל ידי שכל יהודי גואל את ניצוץ נשמתו ומכניס את כל החיות שלו בעבודת ה', על ידי הגאולה הפרטית הזו נעשית גאולה כללית, וזוכים ל'תקע בשופר גדול לחרותנו', במהרה בימינו.

לְפָנַי ה' יִשְׁפָּן שִׁיחוֹ מהותה של תפילה

ברשותכם, נרצה לחדד עוד את הדברים: דווקא בספרי המוסר מצאנו שערים לפי תיקון המידות, מה שלפעמים מקל על מיקוד ושינוי של דבר מסוים; לעומת זאת, ספרי

חסידות נכתבו ברובם על סדר הפרשיות ולעתים נדמים למביט מהצד כרעיונות נאים, אך לא דווקא כאלו המביאים לשינוי בהתנהגות האדם בחיי היום-יום...

תאר לך שמגיע לרופא אדם שאין בו מתוס, והוא כולו חולה ומלומד מכאובים ה"י. ניתן לתת לו כדורים רבים ומשחות לכל אחת מבעיותיו ומחלותיו בנפרד, אך ניתן ללמד אותו לנהוג באורח חיים בריא יותר, לעבור לאכול תזונה נכונה ומחושבת ועוד, וכך בריאותו תתחזק באופן טבעי ומלכתחילה לא יזדקק לתרופות ורופאים.

על דרך זה הוא חידושה של דרך החסידות: היא מלמדת את הדרך לרפא את כל הבעיות והחולאים בעבודתו יתברך מהשורש, להחזיר בהכרת האדם את הביטול המוחלט לקב"ה ש"אין עוד מלבדו", וכך יפתרו ממילא הבעיות הפרטיות. במקום להתמודד עם הכעס כמידה בפני עצמה ועם הגאווה כתכונה אחרת, שלכל אחת פתרון פרטי המתאים לה – הנה ההכרה באלוקות העומדת לניכוח מעמידה את חיי האדם באור אחר, מה שמסלק באופן טבעי את העסק הקטנוני בכל הקשור לדברים הנובעים מישותו שלו.

אמת הדבר שלפעמים דרושה גם עבודה פרטית ומסודרת על כל פרט ומידה בפני עצמן. גם בחסידות חב"ד ישנו ספר 'דרך חיים' לאדמו"ר האמצעי המורה בארוכה דרכי תשובה; פרק ב' ב'קונטרס העבודה' של אדמו"ר הרשב"י נוקב חדרי בטן בעניין הגדרת חושי האדם, "עוצם עיניו מראות ברע" וכי'; וגם ב'דרך מצוותיו' לאדמו"ר הצמח-צדק יש מאמרים המנתחים לעומק כל מידה ומידה; אבל לעומת כל זה יש דרך תשובה ממקום נעלה יותר ומקיף יותר – והיא שינוי החשיבה. כאשר אדם מפסיק לחשוב על עצמו, וכל מעייניו נתונים בגדולת ה' ונוכחותו – הוא מעקר מתוכו אט אט, בהתאם למידת הכרתו והתבוננותו, את כל הנטיות הזרות.

יתרה מזו: עידון האדם וזיכוך המידות אינם המטרה והמבוקש של עבודת ה' הפנימית, שהרי אלו דברים שגם גויים – להבדיל – יכולים לבקש לעבוד על עצמם בנושאים אלו; המטרה של עבודת ה' היא הדבקות בו יתברך לחלוטין, להכיר בכך ש"אין עוד מלבדו", וההתכללות באלוקות שלמעלה מטבע העולם, וכפי שכל ספרי החסידות מלאים מזה.

אשאל בפשטות: האם מי שמתפלל על פי המבואר בשו"ע, "כמונה מעות" ו"כעומד לפני המלך" –

תפילתו אינה שלמה אם אינו לומד חסידות?

השאלה היא: מהי תפילה? אם כל עניינה של תפילה היא רק בקשת צרכי האדם, והוא מבקש את הבקשות שלו כמונה מעות, זה יפה מאוד.

דווקא על 'תכשיט' כמו ישמעאל צריכים לקרוא בראש השנה?...
אלא שהתורה באה להשמיענו כי הקב"ה שומע לקול בכייתו של הנער – "כי נער ישראל ואוהבהו", כמו לקול בכייתו של ישמעאל, באשר הוא שם"



אבל כל הלומד, למשל, סימן ח' באיגרת הקודש שבספר התניא לרבנו הזקן וקולט לתודעתו את פירושן של המילים "זורע צדקות מצמיח ישועות", מבין שעליו לחתור לגילוי אלוקות במחשבתו בשעת התפילה. תפילה – דורשת חסידות – היא מלשון התחברות (כלשון המשנה "התופל כלי חרס"), וזמן התפילה היא שעת התחברות הנשמה לאלוקות, כאשר בקשת הצרכים תופסת את מקומה הראוי במסגרת הנכונה בתוך הסתכלות זו – צרכים לשם שמים.

יש תורה ידועה מהבעש"ט על הכתוב "תפילה לעני כי יעטוף, ולפני ה' ישפוך שיחו": הרבי היה חוזר עליה פעמים רבות, ובכל פעם שחזר על תורה זו היה קולו הקדוש נסדק. וכה פירש הבעש"ט: מהי "תפילה לעני", על מה הוא מתפלל? שיזכה "לפני ה' ישפוך שיחו" – על זה גופא יש להתפלל, שלא יהיה טרוד בצורכי עצמו, הגשמיים ואפילו הרוחניים, אלא כל בקשתו לבוא אל המלך – בשביל המלך. על דרך דברי המשנה האומרת על חסידים הראשונים שהיו שוהים שעה אחת קודם התפילה, שמץ מזה ומעין זה צריך להיות גם בתפילה שלנו. אל לנו לומר די בכך שאנו עושים את המוטל עלינו: קמים, לומדים משהו כהכנה, אולי הולכים למקווה – ומתפללים. התפילה צריכה להגיע ממקום גבוה ועמוק יותר, התופס את האדם כולו.

יהודי שמברך בשם ומלכות "פוקח עוורים" ו"מתי אסורים", אחד הדברים שעליו לכוון הוא: ה' הטוב, פקח את עיניי, שלא אהיה בכחינת "עיניים להם ולא יראו". שאדע ואבין מה אני רואה ומה אני שומע. שחלילה לא אהיה נמנה עם אלו שעליהם נאמר ש"לא ראו מאורות מימיהם".

כיום הזה, ב"ה, תורת החסידות הגיעה לכל מקום, ויהודים מכל החוגים הלומדים חסידות ומשתדלים גם להתפלל כראוי, רבים מספור הם. נכון, יש יהודים שאומרים לעצמם, אעשה עוד קוועטש בברכת "ברך עלינו" וה' ישמע את



תפילתי ופרנסתי תתברך, אולי אפילו אזכה בלוטו... – אינני מזלזל ח"י באמונה פשוטה זו ובהכרה של יהודי שהוא יתברך הנותן כוח לעשות חיל, אבל השאיפה הכללית צריכה להגיע למקום נעלה ועמוק יותר.

אמת, לא כל מי שלומד חסידות נהפך למלאך ואף לא ל"רב הדומה למלאך"... לא תמיד רואים מיידית את השינוי במהותו ובצורתו של בחור או אברך, אף אם הוא לומד חסידות כסדר, דבר יום ביומו. אבל דבר ברור הוא שכל מי שלומד חסידות אליבא דנפשיה, אחרי לימוד מאמר כדבעי הוא פחות נוהג אחר שנאה או קנאה ח"י, ותמורתן הוא חפץ יותר ויותר להרבות בטוב וקדושה. הוא אכן נשאר אדם גשמי בעל יצר הרע, ניסיונות ופיתויים, אבל המאור שבתורה מגלה את אור נשמתו הדבוקה באלוקים חיים, ומשכך הבלי העולם פחות ופחות מושכים את ליבו. איך אומר הפתגם החסידי: צי אז גוט איז גוט, איז בעסער ניט בעסער? וכי אם טוב, טוב הוא – מעולה יותר אינו מעולה? אדרבה, למד עוד ועוד חסידות בשופי, עד שתשתנה כליל.

נער ישראל ואהבהו

שביבי אור מהחודש השביעי

לסיום, נחזור לראש השנה הבעל"ט הממשמש ובא. זכיתם בימי חורפכם להסתופף בחצרות קודשו של רבנו זי"ע. נשמח לנצל את ההזדמנות לשמוע מפיכם על הרגעים הנאדרים בקודש של יומא אריכתא דראש השנה בעלא דמהימנותא.

ראשית יש להקדים את הסיפור הידוע אודות בנו של רבנו הזקן, רבי חיים אברהם, שבערוב ימיו, כשהיה זקן ושבע ימים, טרח והלך מרחוק לשמוע את התקיעות דווקא מפיו של אחיינו אדמו"ר הצמח-צדק. כששאלוהו מדוע זה הטריח את עצמו כל כך, מרום שנותיו ומעמדו, עד לחצר הצמח-צדק – השיב כנגד השואלים: "אשרי העם יודעי תרועה". לא די לשמוע את קול השופר, צריך לשמוע דווקא מפי מי שהוא יודע תרועה...

מי שזכה והסתופף בצילו של הרבי בתקופה זו של השנה, ראה במו עיניו כיצד נראות ההכנות הרבות עוד זמן רב קודם בוא יום ראש השנה. במשך חודש אלול נמנע הרבי בדרך כלל מלקבל יהודים לפגישה ביחידות, וטעמו ונימוקו עמו – שהוא "עסוק בהכנה", כפי שהתבטא בלשונו הקדוש. באותם ימים היה הרבי מרבה לנסוע יותר מהרגיל לציון הקדוש של חותנו אדמו"ר הרי"צ ז"ל, וניכרת הייתה בכל ארשת פניו הקדושות הכנה ודריכות לבוא יום ה'.

אי אפשר לשכוח את הרצינות שהייתה נסוכה בפניו של הרבי בכניסתו לבית המדרש כחצות הלילה, בליל א' דסליחות. "במוצאי מנוחה קדמנוך תחילה". הרבי אף הורה להתכונן כראוי למעמד זה וכן ללמוד את המאמר ד"ה "לך ה' הצדקה" שמופיע בספרי הסליחות שעל פי מנהג חב"ד.

בימים הסמוכים לראש השנה היה בבית

המשך בעמוד 16



צעקת השופר: "אבא, אבא!"

אלול כבר מסתיים, האם כבר הכנו את העלוקות? • רבותינו היו מומעטים בדיבור בליל ראש השנה, שהרי ברגעים אלו העולם עומד על בלימה • מה פשר הדריכות והחרדה לגורלה של ספירת המלכות, ומדוע צריך 'לבנות' אותה מחדש? •
מבט פנימי על הטלטלה המתרחשת בעולמות למעלה ולמטה עם כניסתה של שנה חדשה - עד להכתרת הקב"ה למלך העולם באמצעות תקיעת השופר

שצריך לדעת להבדיל בין רתיחה והתלהבות הבאות מצד קיום רצונו של הקב"ה, לבין רתיחה והתלהבות שבאות מצד הרגש האישי של האדם, מצד ה'מציאות' שלו. כי כשהתלהבות והרתיחה - אפילו אם הן בענייני קדושה - באות מצד מציאות האדם, עלול הדבר לדרדר אותו מטה, לעניינים בלתי רצויים.

זהו, אם כן, הלך מהסיפור: "נמצאים כבר עמוק בחודש אלול, ועדיין לא הכנו את העלוקות". עוד לא עשינו את הפעולות שנועדו לבטל את החוס והחיות בענייני העולם הזה, וגם עוד לא השקטנו את הרתיחה והתלהבות דקדושה - אלה המבטאות את ההתרגשות ואת ה'מציאות' שלנו. ומשכך, שומה עלינו לעשות זאת ויפה שעה אחת קודם.

מלך בן יומא

כאמור, אדמו"ר האמצעי, בעודו ילד, העיר לחסידים על כך שהם מרשים לעצמם לפטפט ולצחוק בעיצומם של ימי ההכנה לראש השנה. מדוע? מפני שאלו הם ימים רציניים ביותר.

מה באמת קורה בראש השנה שאמור לגרום לנו לרצינות ולכובד ראש?

כידוע, בראש השנה עם ישראל ממליך מחדש את הקב"ה עליו ועל העולם כולו, כנוסח הבקשה בתפילה "מלך על כל העולם כולו בכבודך". בשפת החסידות קוראים לזה 'בנין ספירת המלכות', ובעניין זה ישנם שני פירושים שונים זה מזה, מה בדיוק אנחנו צריכים 'לבנות' בספירת המלכות.

פירוש אחד הוא - כפי שאדמו"ר הזקן כותב בלקוטי תורה, וזהו גם הפירוש הרווח יותר בדרושי חב"ד - ש'בנין המלכות' עניינו שבלייל התקדש החג, כאשר ראש השנה נכנס, אזי ספירת המלכות

מורנו הבעש"ט, שמכל דבר שרואים או שומעים יש ללמוד הוראה בעבודת ה'. אנחנו התייגענו ועמלנו רבות כדי לחיות בדרך זו, בעוד אצל ילדינו הדברים הם כבר פשוטים וטבעיים. והוסיף אדמו"ר הזקן והבטיח לחסידים: "מי שילך בדרך זו של הבעש"ט - ללמוד מכל עניין גשמי הוראה בעבודת ה' - מבטיח הנני לו שהוא אכן יצליח לעורר בעצמו את הרגש הנכון אשר יסייע לו בעבודת ה', ולא רק לו אלא גם לזרעו אחריו!".

את הסיפור הזה סיפר הרבי זי"ע בהתוועדות שמחת תורה תשכ"ג בשם חותנו, אדמו"ר הריי"צ. הרבי הוסיף עוד וחזר על הסימנת של אדמו"ר הריי"צ לסיפור זה: "באותו ראש השנה הייתה הרצפה בבית מדרשו של אדמו"ר הזקן רטובה מדמעות - בגלל ה'פתגם' של אדמו"ר האמצעי; ואילו לאחר מכן, בשמחת תורה, היו נעליהם של החסידים קרועות מרוב שמחה וריקודים - בגלל הבטחתו של רבנו הזקן".

בהמשך לסיפור הנ"ל שאל הרבי, מהי ההוראה בעבודת ה' שאפשר ללמוד מאמירתו של ר' אברהם הרופא לר' בערל המלמד?

הרבי הסביר את עניין העלוקות, ואמר שהן נועדו לשתי מטרות: מטרה אחת, להוציא החוצה מהגוף את הדמים המקולקלים. ומטרה שנייה, להשקט את 'רתיחת הדמים' (גם של הדמים הטובים).

'דם' מורה על חמימות וחיות דקדושה. שכן מצד האמת, רק בקדושה יש חום וחיות. ואולם כדי שיהיו לנו ניסיונות וכדי שתהיה לנו בחירה חופשית, עשה הקב"ה שתהיה לנו חיות וחמימות גם בענייני העולם - עניינים גשמיים ואף עניינים שליליים. את החיות והחמימות של ה'לעומת זה' - הדמים המקולקלים - צריך להוציא ולסלק מתוכנו, ולהשאיר רק חום וחיות של קדושה.

ומה לגבי 'רתיחת הדמים', שאל הרבי, מהי הבעיה שליהודי תהיה רתיחה בעניינים של קדושה; כלום אין זה דבר חיובי?!

הסביר הרבי, שגם את הרתיחה בענייני קדושה צריך לווסת ולהגביל. ופירוש הדבר,

מעשה היה בימי ילדותו של אדמו"ר האמצעי. כשהיה ילד כבן שש-שבע, ה'חדר' שבו למד שכן בביתו הפרטי של המלמד שלו, ר' בערל. בסמוך לבית המלמד התגורר ר' אברהם, שהיה הרופא של העיירה ליאזונה. באחד מימי חודש אלול נכנס הרופא לבית המלמד והחל משוחח איתו.

באותה שעה ילדי ה'חדר' היו בהפסקה ושיחקו, אבל אדמו"ר האמצעי הבחין בשיחתם של השניים ואוזניו קלטו את תוכנה. פניו של ר' אברהם היו רציניות ודאגות. "כבר עמוק בתוך אלול, ועדיין לא הכנו את העלוקות", אמר לר' בערל.

העלוקות אלו כמובן הרמשים מוצצי הדם, שבאותם ימים נהגו להשתמש בהם לצרכים רפואיים. אנשים שהדם שלהם לא היה בריא, היו מצמידים לגופם עלוקות והן היו מוצצות להם את הדם העכור, כדי לאפשר לגוף לייצר דם חדש ובריא.

את העלוקות הללו אפשר היה למצוא בריכוזי מים בקיץ דווקא, שכן בחורף הן היו מסתורות מפאת הקור. משום כך היו אנשי הרפואה מוודאים מראש שכבר בקיץ יהיו בידיהם די עלוקות בשביל כל החורף שיבוא.

בסיום הלימודים יצא אדמו"ר האמצעי מבית המלמד וחזר לבית הוריו. בחדר החיצוני של הבית ישבו כמה חסידים ושוחחו ביניהם ברוח קלילה ועליזה. בחולפו על פניהם פלט אדמו"ר האמצעי לעברם, "כבר עמוק בחודש אלול ועדיין לא העמידו את העלוקות, ואתם מרשים לעצמכם לפטפט ולצחוק?!"

אדמו"ר האמצעי, כאמור, היה אמנם ילד צעיר, אבל הוא היה בנו של הרבי, אדמו"ר הזקן! החסידים חשבו אפוא כי הוא מצטט אמירה של אביו, והחלו מתעמקים במשפט שאמר להם.

כשהגיעו הדברים לאוזני אדמו"ר הזקן, התברר לחסידים כי לא את אביו ציטט אדמו"ר האמצעי, אלא את... ר' אברהם הרופא.

אמר על כך אדמו"ר הזקן: "זוהי דרכו של



רק מושרשים בה. יש להם שורש בנפש. כלומר, הנפש עצמה איננה 'חכמה' ואיננה 'בינה' ואיננה 'חסד' וכו', הנפש עצמה היא פשוטה, אולם בתוך הנפש יש 'חכמה' וגם 'בינה' וגם 'חסד' וכו'. לדוגמה, גרעין המושרש באדמה, האם זה אומר שהאדמה עצמה היא גרעין? לא! אדמה וגרעין הם שני דברים שונים לגמרי, אבל בתוך האדמה יש גרעין. לכן אין לומר שהנפש היא שכל וגם לא רגש, אלא הנפש היא פשוטה, ובמילה אחרת ניתן לומר כי הנפש היא 'מרוממת'.

מה הפשט 'מרוממת'? הכוונה לומר שהיא לא נתפסת ומוגדרת בעניינים שכליים, וכמו כן היא לא נתפסת בהגשים, אלא היא פשוטה. היא מרוממת למעלה מכל ההגדרות של הכוחות והחושים.

לאור האמור נבין את הקשר המיוחד של הנפש לספירת המלכות דווקא. הלא גם 'מלכות' משמעה רוממות. זהו הלוא עיקר עניינו של המלך, בהיותו מורם מעם. מלוכה ורוממות הולכות שלובות זרוע. נמצא, שלמלכות יש דבר שבו היא שונה מכל יתר הכוחות של הנפש. שכן ביחס לשאר הכוחות הסברנו לעיל שהם לא הנפש עצמה, אלא הם רק מושרשים בנפש. כלומר, הם גילוי של כוחות שנמצאים בתוך הנפש. המלכות, לעומת זאת, מביאה לידי ביטוי את הנפש עצמה בהיותה מבטאת את רוממותה של הנפש.

כך הדבר גם למעלה: מהו מקורן של כל הספירות? מוסבר בתורת הסוד שמקורן הוא ב'עשר ספירות הגנוזות', ובמילים פשוטות הכוונה היא לאורות אלוקים עליונים ביותר. לעומת זאת, היכן הוא שורשה של ספירת המלכות? לא באורות כאלה ואחרים המהווים רק התגלות מן המקור, אלא במקור הכל - עצמות אין סוף.

המלכות לא קיימת

בנוגע לענייננו:

כשאנחנו אומרים שבלייל ראש השנה כל הספירות עולות ומסתלקות לשורשן, כוונתנו שהן מסתלקות לעשר ספירות הגנוזות. אבל בהיותן שם הן אכן נמצאות, ועוד בכל כוחן ועוצמתן. לעומת זאת, בהסתלקותה של ספירת המלכות היא עולה לעצמות אין סוף, מקור הכל המופשט מכל ציור והגדרה, ומשכך אי אפשר לומר שהמלכות נמצאת במקורה ועוד ביתר תוקף, אלא היא מאבדת את ציורה האישי ונכללת במקורה לחלוטין.

גם בנפש - "מבשרי אחזה אלוה" כנ"ל - יש דבר שכזה. למשל, יש סיפורים על צדיקים - המפורסם שבהם הוא ככל הנראה הבעש"ט - שבזמן מסוים 'נסתלקו מהם המוחין'. מה הכוונה שה'מוחין' הסתלקו? לאן הם הסתלקו? הפירוש הוא שה'מוחין' חזרו אל השורש שלהם. ומהו השורש של ה'מוחין'? ה'חכמה' שבנפש, לא הנפש עצמה, שכן הנפש כאמור היא 'פשוטה'. היא מרוממת ומנושאת מעל הכוחות.

מה בעצם קורה במצב כזה, כשה'מוחין' עולים למקורם בנפש? התשובה היא, שבגלוי - ה'מוחין' אכן חסרים, ולכן בהעדר תבונה הדבר משפיע על התפקוד של האדם בעולם הזה. אבל ל'שכל בעצם' לא קרה דבר. להפך, הוא התעלה

עושים 'רעש' רק מסילוקה של ספירת המלכות. מדוע? מה כל כך נורא בהסתלקותה של המלכות דווקא?

כך גם מסופר על רבותינו הקדושים שבלייל א' של ראש השנה היו פניהם של האדמו"רים רציניות ואף מאוימות. הם נראו כמו אדם שהובא לידיעתו דבר מבהיל ומפחיד. הם היו ממעטים ביותר בדיבור, ואפילו דברי חסידות לא היו אומרים. ונשאלת כאמור השאלה, מה כל כך מטריד ומפחיד בהסתלקותה של ספירת המלכות לשורשה ומקורה?!

"באותו ראש השנה הייתה הרצפה בבית מדרשו של אדמו"ר הזקן רטובה מדמעות - בגלל ה'פתגם' של אדמו"ר האמצעי; ואילו לאחר מכן, בשמחת תורה, היו נעליהם של החסידים קרועות מרוב שמחה וריקודים - בגלל הבטחתו של רבנו הזקן"



רוממות הנפש

כדי לענות על כך, עלינו לברר תחילה מהו המקור של כל הספירות העליונות. המשל הטוב ביותר לזה הוא מהנפש שלנו, שהלוא "מבשרי אחזה אלוה". יהודי יכול ואף מצווה ללמוד ענייני אלוקות מבשרו הוא, כלומר ממבנה הנפש כפי שהיא מלוכשת בגוף ומצורת התפקוד שלה.

גם כאן נשאל: מהו השורש של כל כוחות הנפש? הרי הנפש עצמה, כמבואר בחסידות, היא 'פשוטה'. אין לה 'צורה', לא שכל ולא רגש. מצד שני, אנחנו הלוא יודעים שכל הכוחות מושרשים בנפש. אז אם הנפש עצמה היא מופשטת מכל ציור והגדרה, איך ייתכן שכל הכוחות מושרשים בה ובאים ממנה?!

התשובה על כך נעוצה בגוף השאלה. הכוחות אכן לא באים מהנפש עצמה, אלא הם

מסתלקת למקורה ושורשה בעצמות אין סוף ברוך הוא, ויחד איתה מסתלקת למעלה גם החיות של העולמות. והתפקיד שלנו בראש השנה הוא לשוב ו'לבנות' את המלכות ולהמשיך חיות מחודשת לעולם. ואיך אנחנו פועלים זאת? על ידי תקיעת שופר שעניינה הבקשה של ישראל ורצונם במלכותו של הקב"ה, "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'".

פירוש נוסף, שמקורו בקבלה אך גם הוא מובא בחסידות, הוא שבלייל ראש השנה המלכות נשאת ב'נקודה אחת' בלבד. כלומר כל הפנימיות של ספירת המלכות מסתלקת, ונשארת רק 'נקודה אחת' בלי 'פרצוף שלם', ועבודתנו היא לבנות את ה'פרצוף' מחדש. ולהלן נסביר את הדברים בחכמה בינה דעת.

משל למה הדבר דומה: למלך שמת והותיר אחריו יורש-עצר שהוא עדיין תינוק. מצד אחד, התינוק הזה ירש מאביו את עניין המלוכה, ומשמעות הדבר שהוא מלך לכל עניין. אבל בפועל, התינוק הזה עוד לא מסוגל להבין את המציאות סביבו. הוא גם לא מדבר כראוי וכוודאי שאינו יודע לתת פקודות. מה כן יש לו? עצם עניין המלוכה. אך כדי שיהיה לאותו מלך תינוק 'פרצוף שלם' של מלוכה, עליו לגדול ולהתפתח, להתלמד אצל כל מיני מורים ומומחים שידריכו אותו מה עושים ומה לא עושים, אין מתנהגים עם אנשים, איך מנהלים את ענייני הארמון והעם, איך מובילים כלכלה, איך מנהיגים את נושא הביטחון וכן הלאה והלאה.

על דרך זה לגבי ספירת המלכות בראש השנה - היא חוזרת להיות כמו תינוק. דהיינו, כמו בתחילת התהוותה שיש בה רק 'נקודת המלוכה', אבל אין לה עדיין כל 'פרצוף'. כלומר, אין בה כל הפרטים שאמורים להתכלל בה. אין לה 'מוחין', ואין לה 'מידות'.

איך 'בונים' אפוא את המלכות? מהספירות העליונות. מ'מלכות שבחכמה' נמשך להיות 'חכמה שבמלכות', ומ'מלכות שבבינה' נמשך להיות 'בינה שבמלכות', וכן הלאה. דהיינו ש'משמשים' למלכות מכל הספירות העליונות. וכמו התינוק שמתפתח ומלמדים אותו ואזי נהיה לו 'פרצוף שלם', שכל ומידות וכללי התנהגות וכו', כך גם ספירת המלכות מקבלת 'פרצוף שלם'.

עניין זה נעשה בעיקר בעשרת ימי תשובה - יום כנגד כל אחד מהכוחות שבונים את ה'פרצוף' השלם של ספירת המלכות.

אלו הם, אם כן, שני הביאורים לעניין בניין המלכות. הביאורים שונים מאוד זה מזה, ובכל זאת שניהם מובאים בחסידות, וצריך להבין איך הם מתקיימים זה בצד זה, והאם הם גם קשורים זה לזה.

ובכן, צריך לעשות סדר בכל אחד מהביאורים, אך עוד קודם לכן עלינו להקדים ולשאול: מה 'חטאה' של ספירת המלכות שבגללו היא מסתלקת וחוזרת אל שורשה עד שצריך ממש לבנות אותה מחדש? או במילים אחרות: במה ספירת המלכות שונה מכל יתר הספירות שדווקא היא ניצבת בפני כזו מין 'בעיה'?

זאת ועוד: למעשה - כך כתוב בספרים - לא רק ספירת המלכות מסתלקת בערב ראש השנה לשורשה, אלא כל הספירות כולן מסתלקות בערב ראש למקורן ושורשן. ובכל זאת אנחנו

עד למקור שלו.

על דרך זה בהסתלקות שאר הכוחות אל שורשם ומקורם שבנפש. הם מסתלקים ונעלמים רק בגילוי' שלהם, אבל ב'עצם' שלהם – הם קיימים ואף מתעלים.

בדומה לזה, יש סיפור מופלא על הרבי הרש"ב נ"ע, שביום מן הימים החל לחוש כבדות שמיעה באחת מאוזניו. מה גרם לכך? התברר כי כשנשא בבית מדרשו מאמר חסידות, עמדו בפניו מרוחקת אנשים ודיברו ביניהם. שיחתם הפריעה מאוד לאדמו"ר הרש"ב, ובאותם רגעים הוא סילק מאוזנו שפנתה לצד של המדברים את כוח השמיעה, ושמיעתו באותה אוזן הפכה כבדה. ובכן, מה באמת קרה לכוח השמיעה באוזן המדוברת? הוא החזיר אותו אל שורשו שבנפש.

לעומת זאת, בספירת המלכות שבנפש המצב שונה לחלוטין: כשהמלכות מסתלקת, היא עולה לשורשה ולמקורה בעצם הנפש, ברוממות הנפש. במקרה הזה, הפשט הוא שבאמת אין ספירת המלכות. כי ספירת המלכות מבטאת כאמור את רוממות הנפש, וכעת אותה רוממות התעלתה אל עצם הנפש והיא כלולה בה לחלוטין.

נדגים זאת במשל למלך שיום אחד החליט להפסיק למלוך. כלומר, הסתלק ממנו הרצון למלוכה. אין הפירוש שהמלוכה שלו כלולה ונמצאת ביתר שאת וביתר עוז בשורשה, ורק 'בגילוי' היא לא נראית, אלא סילוק המלוכה של המלך הוא כביטולה. כי בחזרתה לשורשה, המלכות חוזרת אל 'עצם הנפש', אל הרוממות של הנפש, ואינה קיימת עוד.

עתה מובן היטב מהו מצבו של העולם בערב ראש השנה, כאשר ספירת המלכות מסתלקת לשורשה בעצמות אין סוף, ומדוע אירוע רוחני זה הוא כל כך מרעיש ומטיל מורא. כי ספירת המלכות כמו לא קיימת. הקב"ה, כביכול, איננו מלך העולם! הוא מרומם כשלעצמו, אבל בלי כל שייכות לעולמות. אין ספירת המלכות. אין מלוכה!...

לאור זאת, כשבאים ישראל בתקיעת שופר ורוצים להמשיך מחדש את כל הכוחות שהסתלקו כנ"ל, הרי שביחס לכל הספירות פעולתם היא רק בדרך 'גילוי מן ההעלם' – הלא ה'חכמה' קיימת, ורק צריך להמשיך אותה למטה. ה'חסד' נמצא ורק צריך להמשיך אותו למטה. אבל בשביל להמשיך את המלוכה לכאן, צריך ממש 'לבנות' אותה מחדש. כיוון שהיא הסתלקה לשורשה ומקורה שהוא כאמור עצמות אין סוף, אזי אין מלך ואין מלוכה! זהו פירוש 'בניין המלכות'. את המלכות צריך 'לבנות', ולא רק לגלות.

צעקת 'אבא'

אלא שכעת עולה השאלה, כיצד זה אכן יש בכוחנו 'לבנות' ולהמשיך את המלוכה?!

מילא כשמדובר על כל שאר הספירות, אפשר לעשות 'אתערותא דלתתא' (התעוררות מלמטה, מאיתנו הנבראים התחתונים) שהיא כידוע ממשיכה 'אתערותא דלעילא' (התעוררות והמשכה מלמעלה). לדוגמה, יהודי ה'מתחכם' ומתעמק בחכמת התורה או בחכמת האלוקות, אזי הוא פועל שגם הקב"ה 'ימשיך' אליו את ספירת ה'חכמה'. או – דוגמה נוספת – על ידי

זה שיהודי מעורר בעצמו את מידת החסד והוא גם עושה מעשים של חסד או מפתח בליבו רגש של אהבת ה', אזי גם הקב"ה 'ימשיך' אליו חסד ו'ימשיך' לעולם את מידת החסד שלו.

אבל כשרוצים 'להמשיך' את המלוכה ששורשה הוא, כאמור, בעצמות אין סוף ברוך הוא – איך אפשר 'להגיע' לשם ולעורר משם את המלוכה? הרי אתערותא דלתתא כלל לא מגיעה לשם? איך, אם כן, נבנה מחדש את המלוכה ונעורר אצל עצמות אין סוף רצון למלוך על העולמות?!

התשובה היא – כנ"ל, וכמבואר בחסידות באריכות – על ידי תקיעת שופר, כי התקיעה בשופר מייצגת 'צעקה פשוטה' של הנשמה, וכפי שנסיכר להלן את הדברים.

בתקיעת שופר ישנם כמה עניינים:



(א) זו מצווה – "יום תרועה יהיה לכם." (ב) מרומז בזה עניין התשובה – "אם ייתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו." (ג) מרומז בזה עניין המלוכה – "תמליכוני עליכם", שעל פי חסידות זוהי הכוונה הכי פנימית ועמוקה של תקיעת שופר. ואת זה פועלים דווקא על ידי 'עצם הנפש', 'יחידה' שבנפש.

מה הכוונה? כיצד מתרחש הדבר? אי אפשר לומר שעצם הנפש עושה פעולה כלשהי. כי אם זו פעולה, או תנועה, או תשוקה מסוימת – זו כבר 'התפשטות' מוגדרת של הנפש ולא הנפש עצמה. ואם כך, גם מלמעלה נוכל 'להמשיך' אך ורק 'התפשטות', אבל לא עצמות אין סוף. ובכן, איך 'עצם הנפש' מגיע לעצמותו יתברך?!

מובא על כך בחסידות משל מאב ובן שמסיכה כלשהי נוצר ביניהם ריחוק גדול. יום אחד, הבן נזכר באביו. פתאום עלתה בו המחשבה, "יש

לי אבא!". ובכן, מה התעורר אצלו? התעורר אצלו עניין ה'בן', שכן הוא חלק מהאב. זה 'עצם אחד'. ה'עצם' של הבן הוא באמת ה'עצם' של האב. ואז, בלי לחשוב יותר מדי ובלי לתכנן זאת, פורצת מקרבו צעקה: "אבא!". הצעקה הזאת איננה "אבא תן לי", "אבא חבק אותי", "אבא קרב אותי". לא זה מה שהוא צועק. לא, הוא לא מבקש דבר. הצעקה שלו היא "אבא!". צעקה שמבטאת את העובדה שה'עצם' שלו הוא ה'עצם' של אביו.

וכשהאב שומע את הצעקה הזו של הבן, אזי גם ה'עצם' שלו מתעורר. גם הוא זז ממקומו, גם הוא מזדעזע, וגם הוא נעשה 'עצם' אחד עם הבן! גם הוא מתעורר בהרגש שזהו הבן שלי, זה אני!

המפגש המאחד

הכרתי בחור שהיה קרוב אליי מאוד. הוא התחתן ומיד לאחר נישואיו חווה קשיים נפשיים. אשתו כעסה מאוד על השידוך ששידכו לה ודרשה לפרק לאלתר את קשר הנישואין. הם אכן נפרדו ולאחר מכן נולד להם בן. הכעס של האישה ובני המשפחה שלה היה כל כך גדול, עד שהם מנעו מהאבא כל קשר עם התינוק.

לאבא לא עמדו הכוחות הנפשיים להילחם על זכותו לקשר עם הילד שלו, וכך השנים חלפו. לאורך כל הזמן הזה לא היה לו כל קשר עם הבן שלו. מעולם הוא לא דיבר איתו אפילו מילה אחת. לא פנים אל פנים ואפילו לא דרך הטלפון. נתק מוחלט.

אחרי שנים רבות הוא טלפן אליי יום אחד בהתרגשות עצומה. "שמעתי את הקול של הבן שלי, הוא התקשר אליי ואמר לי... 'אבא!'". האבא הוסיף ואמר: "זו הפעם הראשונה בחיי שמישהו קורא לי 'אבא'..."

כמדומני שבעקבות השיחה הזאת נוצר ביניהם קשר, אבל ההתרגשות שלו הייתה מעצם המילה "אבא". מעצם העובדה שיש לו בן ושהוא אבא, ושהבן שלו קורא לו במילה הזאת – "אבא"...

יש להדגיש: לא מדובר כאן ב'תנועה' או ב'רגש'. אין הפירוש שהאבא 'יצא מעצמו' כדי להתחבר עם בנו, או שהבן 'יצא מעצמו' כדי להתחבר עם האבא. מציאות כזו יכולה להיות בין שני אחים, אבל היא איננה מבטאת קשר של אבא ובן. מה שקרה כאן הוא שב'עצם' של הבן האירה האמת, ולפיה הוא ה'עצם' של האבא. זה החיבור כאן. אלו לא שתי נקודות שנגעו אחת בשנייה והתאחדו, אלא שנקודה אחת היא העצם של הנקודה השנייה.

ובכן, זה מה שמתחולל למעלה ולמטה בראש השנה על ידי שישאל תוקעים בשופר. בכך הם קוראים לאבינו שבשמים ומגלים את הקשר העצמי שלהם המאוחד עמו יתברך, קשר שבלעדיו חיייהם אינם חיים. זהו העניין של "תמליכוני עליכם", וזה גם הפירוש 'לבנות' את המלכות – לעורר את 'עצם הנפש' מלמטה, ובכך 'להמשיך' מלמעלה את עצמות אור אין סוף כמלך על כל הארץ. ■



יצחק הורוויץ



תשובה בנוסח אשכנז: להשיב את הגזלה הרב חיים אליעזר חיטריק • נירנברג, גרמניה



אור באפלה. חנוכיית הענק במרכז נירנברג, מול המקום בו נשא הצורר ימ"ש את נאומי השטנה



פאר ברבנות, ואז החל עם רעייתו לחפש את מקום שליחותם על פני תבל. יגענו וחיפשנו היכן נוכל לסייע לקהילה הזקוקה לנו ולרומם את קומתה הרוחנית", מספר הרב חיטריק, "וכך הגענו לרבי ישראל מאיר דיסקין, שליחו הראשי של הרבי לגרמניה ורב העיר מינכן, והוא שייעץ לנו להגיע לנירנברג שבאותה שעה החלה להתפתח בה קהילה יהודית גדולה. רוב בני הקהילה, כמרבית הקהילות בגרמניה, הינם מהגרים יהודים שהגיעו אליה מקרב מדינות ברית המועצות לשעבר. כיום כבר ישנם בה כארבעת אלפים יהודים, מספר נכבד המהווה כר נרחב לפעילות. "כאשר הגענו", משחזר הרב חיטריק את ימי הבראשית, "מצבה של העיר מבחינת יהדות פעילה היה בכי רע. במקום פעלה קהילה רפורמית בלבד, ויהודים רבים לא מצאו את דרכם ליהדות. לא היה אפילו מקווה טהרה. ובכן, התחלנו לפעול להחזיר עטרה ליושנה – לכוון מחדש את הקהילה ובית הכנסת האורתודוקסי שפעל במקום קודם השואה. "חפץ ה' בידינו הצליח, וכיום יש לנו מניינים שוטפים בבית הכנסת של הקהילה, סעודות מלאות בשבתות ובחגים, מרכז למידה יהודי לגיל הרך, מערכי פעילות לנוער, שיעורי יהדות למבוגרים, בית ספר לילדים של יום ראשון, הכנה לבר מצווה, מחנות קיץ, פרסומים שונים בגרמנית וברוסית, ואפילו כולל ערב יומי... בחסדי ה' זכינו גם לחנוך מקווה טהרה מהודר, לאחר ששנים רבות נפקד מקומו בעיר. "נירנברג", מספר הרב חיטריק, "מכנסת גם תערוכות בינלאומיות

לא רבות הן הערים ששמן בלבד מעביר צמרמורת בגוו של יהודי. ברשימה המפוקפקת של הערים הללו תופסת העיר נירנברג מקום "נכבד", אחר שבדברי הימים היא זכורה לכל כמקום מרכזי להפצת אנטישמיות מוצהרת הכרוכה ברדיפות איומות אחר יהודים באשר הם.

נירנברג היא בירת מחוז פרנקוניה שבדרום גרמניה, ובשל מאפייניה המובהקים וקורותיה ההיסטוריים היא זכתה לתואר 'העיר הגרמנית ביותר בגרמניה'. משום כך, לא פלא לגלות כי גם רדיפות היהודים בה עתיקות יומין.

בתקופת הראשונים שכנה בעיר קהילה יהודית גדולה ומפוארת, כשאחד מגדולי רבני העיר היה רבי מרדכי בן הלל אשכנזי, מחבר חידושי "המרדכי" אותם כתב בעיר זו. אך בשנת ה'נ"ח התרחשו בעיר פרעות בראשות הצורר רינדפלייש שר"י שהוביל להרג אלפי יהודים – ביניהם גם רבנו המרדכי, אשתו וחמשת ילדיהם – והחריב קהילות שלמות. היהודים ששרדו את הפוגרום גורשו מהעיר, ובתיהם ניתנו לגויים עניים מהעיר וסביבותיה. כעבור כעשרים שנה נדרשו גם הפולשים הגויים לפנות את הבתים, אלה נהרסו עד היסוד וכיום עומדת הכיכר המרכזית בעיר העתיקה על אדמת הרובע היהודי. גם הכנסייה המרכזית בעיר בנויה על חורבותיו של בית כנסת עתיק, וכאשר בעבר נערכו שיפוצים במקום התגלתה רצפת הפסיפס של בית הכנסת ומקווה הטהרה הסמוך לו שכוסו בעפר.

כעבור דורות, שוב הורשו יהודים להתגורר בנירנברג. הם הקימו את הרובע היהודי החדש, בו גרו יהודים מאות שנים ברציפות עד ימי האימה של מלחמת העולם השנייה, אז הפכה העיר לבירתה של התנועה הנאצית. תושבי נירנברג ידועים היו בעמדתם העוינת ליהודים. כאן נוסד הארגון האנטישמי של נירנברג והסביבה ובה הופיע העיתון הידוע לשמצה 'דר שטימר', שופר התעמולה הנאצי שהסית את תושבי גרמניה נגד היהודים. למעשה, בנירנברג החלה שואת העם היהודי. בה קיימו הנאצים מצעדי ראויה אליהם זרמו עשרות אלפי אנשים מכל רחבי גרמניה, וכאן גם אומצו חוקי הגזע שקיבלו את השם 'חוקי נירנברג' שסללו את הדרך לרציחות האיומות.

בשל חשיבותה הסמלית של נירנברג בעיני הנאצים, החליטו בעלות הברית בתום המלחמה להעמיד לדין דווקא כאן את ראשי המשטר והפושעים הנאציים.

בליל הבדולח, כאשר אלפי בתי כנסת, בתי מגורים וחנויות בבעלות יהודית הוצתו, הוחרבו ונבזזו בפוגרום נורא שהתרחש בכל רחבי גרמניה, חרב גם בית הכנסת הגדול של נירנברג. על שטחו המקורי ניצבת כיום אנדרטה המעידה ללא קול על המעשה הנפשע. כעבור זמן נהרס גם הרובע היהודי כלי, ועל שטחו הוקמו בתי מגורים. מאז לא נשאר מהקהילה המפוארת שניהלה את חייה בעיר על מי מנוחות, עד שעלה עליה הכותר. דווקא לאחר הקדמה עגומה זו, כמה משמעות יצוקה לעובדה המשמחת כי בשנים האחרונות שבה היהדות לנכוח בעיר בראשות השליח הרב חיים אליעזר חיטריק, לאחר שהתמנה לרבה של קהילת עדת ישרון ומנהל בית חב"ד המקומי.

מעט אור דוחה הרבה חושך

הרב חיטריק נולד בצפת לאביו הרב יוסף יצחק, משלוחי הרבי זי"ע לארץ הקודש ומנהל המכללה החב"דית להוראה 'בית חנה' בעיר הקודש. הוא למד בשיבות 'תומכי תמימים' בלוד ומגדל העמק, ולאחריהן גלה למקום תורה ביישוב 'אהלי תורה' הנודעת בברוקלין. לאחר נישואיו המשיך לשקוד על תלמודו בכולל האברכים בצפת עד להסמכתו לכהן

להחזיר את החנוכייה אליכם". האיש חתם את מכתבו לרב חיטריק במילים אלו: "אני מבקש שתקבל את החנוכייה כאות של שלום ופיוס, ומאחל הצלחה לך ולקהילה שלך בנירנברג".

"התרגשתי מאוד והודיתי לו עמוקות", מספר לנו הרב חיטריק. "האירוע הזה היה סמלי מאוד בעיניי, כי זו בדיוק הגדרת השליחות שלנו כיום בנירנברג – להשיב את אור היהדות לכל מי שהוא נגזל ממנו. הסמיכות של קבלת החנוכייה למועד שבו ציינו 84 שנים לליל הבדולח ריגשה אותנו מאוד, והעיתוי היה מצמרר במיוחד לאחר שבדיוק באותה עת נחשפו בפנינו תמונות מחרידות משריפת בית הכנסת בעיר באותו לילה נורא.

"זמן מה אחר כך", אומר הרב חיטריק, "בהגיע חג החנוכה, ערכנו באולם האופרה העירוני אירוע חגיגי שבמרכזו הדלקת נרות חנוכה בחנוכייה המדוברת שהגיעה לידינו. באולם זה עצמו, בדמותו וצלמו, התאספו הנאצים ימ"ש בימי השואה להטיף נגד יהודים, והוא ממקם ליד שטחו של בית הכנסת החרב שממנו נגזלה החנוכייה... אכן, חנוכייה מחזרת על אכסניה שלה".

כאמור, סיפורה של החנוכייה ששבה הביתה הכה גלים ברחבי המדינה, וכעבור זמן הופיע שכן גרמני בפני הרב חיטריק ובירדו פמוט עתיק... "הוא סיפר סיפור דומה על סבה של אשתו, שגם הוא גזל את הפמוט מבית הכנסת הבור, ועתה ביקש הלה להחזירו לידי הקהילה".

לקראת הימים הנוראים הממששים ובאים בית חב"ד גדוש בפעילות לחיזוקם הרוחני של בני הקהילה. "בימי חודש אלול", מספר הרב חיטריק, "אנו עורכים בהתאם למנהג ישראל תוכנית מיוחדת של בדיקת תפילין ומזוזות מרכזית. הבאנו במיוחד סופר סת"ם מארץ הקודש, וערכנו פרסום גדול שקרא ליהודי העיר לבוא לבדוק את התפילין והמזוזות שלהם. היה מרגש לראות עשרות יהודים שהגיעו והביאו יחד עמם את המזוזות או התפילין הישנות שלהם מברית המועצות לשעבר, כולל מזוזות ותפילין שהיו שייכים להוריהם או לזקניהם... כמובן, רוב המזוזות כבר היו פסולות, אך ב"ה את רוב האנשים הצלחנו לשכנע לקבוע מזוזות חדשות בביתם.

"כאמור, לקראת הימים הנוראים מתרחבים הספסלים בבית הכנסת", ממשיך ומספר הרב חיטריק, "וכעת אנו בונים מאהל גדול בחצר בית הכנסת על מנת לאפשר למתפללים נוספים להגיע, בהם כאלה שאינם פוקדים את בית הכנסת במשך השנה. ביניהם ישנם יהודים שעודם זוכרים את הגירסא דינקותא שלהם ומכירים בחשיבותו של היום, וביחס לאחרים – זו העבודה שלנו בה אנו עוסקים יום-יום להביא לידיעתם את דבר ה'".

"אפיק נוסף בפעילותנו", מציין הרב חיטריק, "אנו מייחדים בתקופה זו כדי לסייע גם בידי אסירים יהודים הכלואים בכלא המקומי. אנו שולחים להם ערכה מיוחדת לכבוד ראש השנה ודואגים שיהיו שותפים בדרכים שונות במעגל השנה היהודי".

גאון יעקב

ועתה, כדרכנו, לסיפור של אור מקורותיו של בית חב"ד נירנברג – מעשה מקורי ומופלא המורה כי "מה" מצעדי גבר כוננו":

"יום אחד", מספר הרב חיטריק, "נכנס בשערי בית חב"ד צעיר יהודי שביקש להתעניין ביהדות. אותו צעיר, דייוויד (דוד) שמו, מוצאו מברית המועצות לשעבר וכבר התערה היטב בגרמניה. הוא היה רחוק מאוד מיהדות ובאותם ימים התרועע עם בת אל נכר, אותה עמד לשאת לאישה רח"ל.

"מה גרם לו להופיע בפתע פתאום אצלנו? ובכן, מעשה שהיה כך היה. הוא סיפר לי כי הוא נסע ברכבת החשמלית שחצתה את רחובות העיר, כאשר לפתע מבעד לחלון ראה דמות יהודי נשוא פנים, עטור זקן ולבוש בלבוש חסידי שצעד ברחוב לאטו – מחזה בלתי נפוץ בגרמניה, בלשון המעטה. לצערנו, היהודים המקומיים מסתירים את זהותם כשהם הולכים בחוצות הערים. הצעיר שראה את החסיד נתקף בתדהמה, כשנוכח לראות שגם בלב העיר הגרמנית המנוכרת צועד לו יהודי בגאון. הרגעים הספורים הללו חדרו עמוק לליבו ועוררו אותו לבדוק את שורשיו היהודיים הנשכחים, וכך הגיע אלינו וביקש לסייע לו בדרכו החדשה.

"מי היה החסיד הלזה?", שואל הרב חיטריק בקול צוהל, "הלא הוא אבי שליט"א. בדקנו ומצאנו כי בדיוק באותם ימים הוא הגיע מארץ הקודש לבקרנו, וביום שבת קודש עשה את דרכו רגלית ברחובה של עיר כשלגופו לבושו החסידי הבולט..."

"סוף דבר: דוד הצעיר החל ללמוד תורה בהתמדה, ובסופו של דבר נטש את תוכניותיו להתבולל בין העמים וקיבל עליו עול תורה ומצוות. כיום הוא חבר נאמן בקהילתנו הצועד גם הוא ברחוב העיר בלבושו היהודי. האם לא על כך אומרים אנו במזמור שקודם התקיעות: 'יָבֹרַךְ לָנוּ אֶת נַחֲלָתָנוּ, אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָהָב סֵלָה'?"



נר מצוה. החנוכייה המוזהבת שנגזלה בליל הבדולח ושבה לרשות הקהילה

במקצועות שונים, ובעת שמתקיימת תערוכה בעיר מארח בית חב"ד יהודים רבים מרחבי העולם הפוקדים את ביתנו התערוכה וזוכים ליהנות מתפילות סדירות ושירותי הסעדה מהודרים לכל דורש.

"כיום בנירנברג אין רובע יהודי כבעבר", מדגיש הרב חיטריק, "היהודים מתגוררים בכל רחבי העיר, בשכונות עם הגויים סביבם, ועם זאת פעילותנו רק הולכת וצומחת. כך למשל, בחג הפסח האחרון השתתפו מאות יהודים בלילות הסדר. בכלל, תמיד בימים טובים באים המונים להשתתף בתפילות, ולכן אנו שוכרים אולם אירועים סמוך לצורך קיום התפילה בנוחות וברוב עם".

ניכר מדברי הרב שהוא מודע מאוד לסמליות ההיסטורית של העיר, ומשכן הוא רואה בפעילות היהודית המתנהלת תחת ניצוחו את התגובה ההולמת ביותר לרדיפה הנאצית שביקשה לכלות את הרוח היהודית. "כבר בשנים הראשונות לשליחותנו כאן", מספר הרב חיטריק, "הדלקנו נרות חנוכה בחנוכייה פומבית במרכז העיר – בדיוק מול המקום בו נהג הצורך הנאצי ימ"ש לשאת את נאומיו השטניים באוזני רבבות מאמיניו. אין מילים שיכולות לתאר את גודל המעמד, כאשר לנוכח העיניים ניתן להבחין כיצד מעט אור דוחה כל כך הרבה חושך. דווקא במקום שסימל יותר מכל את הניסיון להנציח את הרוע עלי אדמות, מציין בגאון העם היהודי את נצחוננו ואת נצחיותו. היכן הם והיכן אנחנו?"

בחזרה הביתה

שמו של הרב חיטריק נכרך בסיפור מפעים שהתפרסם בכלי התקשורת ברחבי גרמניה. היה זה לפני שנים אחדות, כאשר יום אחד נכנס ללשכתו גרמני מקומי בגיל העמידה ובירדו חנוכייה מוזהבת, אליה צירף מכתב וכך כתב: "בליל הבדולח של שנת 1938, בעת שהשתוללו הנאצים בעיר ושרפו את בית הכנסת הגדול, ילד צעיר בן עשר השתולל גם הוא יחד עם חבריו. היה זה דודי שגזל את החנוכייה הזו מבית הכנסת הבורע שלכם. הוא שילם על הגניבה הזו במכות שספג מאביו. האב דרש להחזיר את החנוכייה לשכנים היהודים, אבל הקהילה היהודית נעלמה והושמדה ולא היה למי להחזירה. כעת, כשהקהילה היהודית חזרה לעצמה, אני שמח להחזיר את החנוכייה אל המקום אליו היא שייכת".

הרב חיטריק הנדהם המשיך לקרוא את המכתב המיוחד, כאשר האחיין תיאר מה הוביל אותו להשיב את החנוכייה לבעליה. "במקרה", סיפר במכתבו, "פגשתי בעת האחרונה משפחה יהודית שהיא במקורה בנירנברג. המפגש התקיים בציריך שבשווייץ, והוא שגרם לי להחליט

יום תרועה יום שבירה יום חיבה

ניצוצות חסידות מעוררי
לב בעיני ראש השנה
ועבודת התשובה -
מלוקטים מתורת רבותינו
אדמו"רי חב"ד

קבלת עול לכל השנה

העבודה דתקיעת שופר שהוא התשובה מעומקא דליבא בבכיה עצומה מנקודת הלב לצעוק אבא, ולשעבד מוחו ולבו וגופו וכל כוחות נפשו לה' לבדו, שהוא ענין הקבלת עול דראש השנה בעבודת עבד. וכידוע דאינו דומה הקבלת עול דראש השנה להקבלת עול דכל השנה. דהקבלת עול שבכל השנה הוא למטה מכל הכוחות פנימיים, והוא רק ההסכם וההחלט לפעול ולעשות בפועל ממש בדרך קבלת עול. והקבלת עול דראש השנה הוא בפנימיות ועצמיות נפשו ממש שלמעלה מכל הכוחות, לא מבעי מפנימיות דשכל ומדות, כי אם הוא גם למעלה מהכוחות מקיפים דרצון ועונג. וזהו "כל מלאכת עבודה לא תעשו", דהעבודה דראש השנה אינה עבודת מלאכה באיזה עבודה שתהיה, כי אם "יום תרועה יהיה לכם", דתרועה הוא פירושו שבירה. ואין לך שבירה גדולה יותר מקבלת עול מלכות שמים בפנימיות ועצמיות נפשו הבאה על ידי התשובה בלב נשבר ונדכא. וזהו יום תרועה יהיה לכם, שהוא יום התשובה בהתעוררות פנימי ועצמי אשר תוצאות הפועל שלו הוא השמחה כל השנה באור התורה והמצוה.

(ספר המאמרים תש"ח)

יעזוב איש און מחשבותיו

פעם הגיע לאדמו"ר ה'צמח צדק' אחד החסידים, ברדעת גדול ב'השכלה', ואמר לו: "רבי, דורכים עלי בבית המדרש. מה שאני אומר אינו מוצא חן בעיניהם, הם אינם מתייחסים אלי כראוי לי, ועושים כמעט הפוך מדעתי".

השיב לו הרבי: "אתה מתפשט בכל בית המדרש, אשר על כן כל מקום שהזולת דורך - הוא דורך עליך. יש צורך להניח דעת עצמו, ולהגביר את העבודה על ההשכלה, ואזי - זהו אמת."

"כתיב 'יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו'. 'און' הוא מלשון און (בחולם), שפירושו כוח ועוז. וכשם ש'יעזוב רשע דרכו' זהו דבר המוכרח, אשר בלא תשובה אי אפשר לגשת אל הקודש, הנה כמו כן צריך האיש און, כלומר איש החזק בדעת עצמו, לעזוב מחשבותיו. ולא יאמר 'אני אומר כך', 'אני אוהב כך', כי כל 'אני' ומציאות, הוא מקור הרע וגורם פירוד לבבות".

(ע"פ ספר המאמרים - קונטרסים ח"א ע' יט)

שבירה וחיבה

תיבת תרועה יש בו שני פירושים.

האחד מלשון כתיבה ושבירה, וכמו "ורעו את ארץ אשור בחרב" (מיכה ה) דפירוש "רעו" - וירוצו (רש"י), דענין הרציצה היא השבירה לחלקים קטנים ודקים ביותר וכמו שכתוב "כברקים ירוצו" (נחום ב)... דזהו ענין תרועה - שבירה, דענינו בעבודה הוא הכתיבה והשבירה של כל הישות והמציאות שלו, לא מבעי דהרצונות והענינים הלא טובים שהיו לו בתחילה שצריך לעוקרם בעקירה גמורה, אלא עוד זאת לשבור את כל הישות והמציאות שלו, ולבוא בתשובה מעומקא דליבא... והפירוש השני בתרועה הוא לשון חיבה וכמו שכתוב (במדבר כג) "ותרועת מלך בו", לשון חיבה ורעות, כמו (שמואל ב טו) "רעה דוד", אוהב דוד (רש"י)... החיבה היתירה שנודעת לנו מאבינו מלכנו יתברך ויתעלה בזה אשר נתן לנו מצות שופר דמורה על האהבה העצמית. הנה קול השופר הוא תרועה שיש בו שני הענינים.

(ספר המאמרים תרצ"א)

לתקוע עצמו בשופר

וזהו מה שמצות שופר היא רמה ונשאה לפי שהיא מצות התשובה, ותשובה היא ב' ענינים - החרטה על העבר וקבלה על להבא. וזהו ב' הענינים שבמצות שופר, שמיעת קול השופר ותקיעת שופר. דתקיעה הוא ענין החזק והתוקף, כמו שכתוב (בראשית לא) "ויעקב תקע את אהלו בהר", שייסד את אהלו, דענין התקיעה הוא ההתיסדות בהתחזקות גדולה שלא ימוט, וכמו שכתוב (ישעיה כב) "ותקעתי יתד במקום נאמן" וזהו ענין תקיעת שופר - לתקוע עצמו בשופר.. שזהו ענין השני בתשובה, שהוא הקבלה על להבא להיות שלם בקיום התורה ומצוות בדרך עבודת עבד..



וטעם הדבר הוא, לפי שבא אחרי הקול הפשוט הראשון ואחרי האנחות הממושכות [שברים] והאנחות המהירות [תרועה] הנה נרגש בו איזה הרגעת רוח, כמו שאנו רואים במוחש דהבכיה עצמה בקול פשוט ובאנחות הנה זה עצמו מפיג את הצער והצעקה הבאה אחריהם מרגיע את רוחו באיזה נוחם לנפשו.

(ספר המאמרים תרצ"ז)

התירוצ האמיתי

ידועה הקושיא למה ירדה הנשמה לעולם הזה בכדי שתקבל שכר אחר כך בגן עדן, והלא קודם ירידתה היתה בודאי בגן עדן והיתה נהנה מזיו השכינה ומהו היתרון על ידי ירידתה?

והנה יש על זה כמה תירוצים, אך התירוצ האמיתי הוא כמאמר רז"ל "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא", ואמרו חז"ל "במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד". והנה הנשמות קודם ירידתן לגוף הם בודאי צדיקים גמורים, אך זהו היתרון שלהם בירידתן בגוף שנעשים בחינת בעלי תשובה שאז הם למעלה מעלה מצדיקים.

(לקוטי תורה, בלק)

ישראל, התנער מעפר

על פסוק זה אומר הזוהר "כהאי תרנגולתא דאתערית מקיטמא". דרכה של התרנגולת להתפלש בעפר עד שכל נוצותיה מלאות בו, וככל שבני אדם ינערו אותה, לא יצליחו לנער ולנקות אותה מעפרה. רק כאשר היא תנער את עצמה, אזי בניעור אחד ירד ממנה כל העפר והיא תתנקה.

כן הוא הדבר לגבי נשמות ישראל: כאשר אחרים מנערים אותם... וכו', אבל כאשר הם מנערים את עצמם – אזי בניעור אחד הם מתנערים לגמרי.

(רמ"ח אותיות, אות קלג)



סיבת הריחוק ח"ו הוא על ידי נפש הבהמית והיצר הרע שהם המוחין ומדות דלעומת זה, ועל כן צריכה להיות התשובה גם כן בנפש הבהמית. ולכן התקיעות הם בשופר של איל דוקא, ולהיות שמקיים מצוה בפועל הרי בשעה זו הוא במעשה הטוב ונידן לטוב דאין דנין את האדם אלא לפי מעשיו באותה שעה...

וזהו ג' הענינים דמלכויות וזכרונות ושופרות שהם יסודי העבודה דראש השנה, דע"י הקדמת מלכויות וזכרונות שהוא ענין המדרגה הראשונה שבתשובה שהוא החרטה על העבר, מגיעים למדרגת שופר לתקוע עצמו בשופר.

(ספר המאמרים תרצ"א)

להתחרט כמו הגוי...

פעם, כאשר אדמו"ר הזקן דיבר אודות ענין התשובה, התבטא ואמר: "התשובה האמיתית צריכה להיות כמו זו של הגוי מוויטבסק". וסיפר אדמו"ר הזקן את דבר המעשה: "העיר ויטבסק מחולקת לשני חלקים באמצעות נהר המפריד בין שני עברי העיר. באותן שנים, עדיין לא היה בעיר גשר על פני הנהר, והעברת הנהר היתה נעשית על ידי ספינה קטנה. יום אחד נשבה רוח סערה והגויים שעמדו על שפת הנהר אמרו לאחד מחבריהם: 'אל תעבור את הנהר, זוהי סכנה לשוט בו כעת'. הגוי לא שעה לדבריהם, נסע ואכן ספינתו נטרפה במים והוא טבע".

וסיים אדמו"ר הזקן: "באותו הרגע שהגוי ראה שהנה הנה הוא טובע, האם נוכל לשער עד כמה הצטער על שלא ציית לחבריו ונסע? – הנה כך צריכה להיות תשובה אמיתית".

(לשמע און ע' כח)

תקיעה ראשונה ותקיעה אחרונה

פסוק "מן המצר" קאי על תקיעת שופר. דהנה בדרך כלל מה ש"מן המצר קראתי" ו"ענני במרחב" זהו בשני תקיעות הפשוטות דלפני השברים תרועה ולאחריהם... דהתקיעה הראשונה היא הצעקה בקול פשוט, בחינת פשיטות הנפש בהתעוררות פנימית נקודת נפשו בבחינת יציאה מן המיצר אל המרחב.

והשברים או התרועה הבאה אחרי התקיעה הראשונה שהוא ענין התעוררות פנימית נקודת נפשו הוא ענין ההשתדלות וההתאמצות ביציאה בפועל, דעל ידי זה דגנוחי גניח וילולי יליל בדמעות שליש ובמרידות עצומה על מעמדו ומצבו הלא טוב הנה בזה עצמו הרי הוא יוצא מן המיצר...

ואחרי כן היא התקיעה האחרונה שאחרי השברים והתרועות שהיא גם כן פשוטה, הנה זהו מה ש"ענני במרחב" שהוא ההמשכה דבחינת פשטות העצמות, וכמו שכתוב "אדני הוי"ה בשופר יתקע" שהוא ההמשכה מלמעלה למטה בחינת הגילוי דעצמות אור אין סוף.

(ספר המאמרים תרצ"ז)

אבא, אבא, הצילני

ענין תקיעת שופר "גנוחי גניח וילולי יליל" כמאמר רבינו הגדול [אדמו"ר הזקן] נ"ע בשם הבעל שם טוב נ"ע, דישאל הם בניס למקום והצעקות בעת תקיעת שופר הוא כבן הצועק אל אביו: אבא אבא הצילני מאויבי ושונאי שהם המקטרגים רחמנא ליצלן.

(ספר המאמרים תר"ץ)

צער פנימי, כוסף ותשוקה

קול הראשון [תקיעה ראשונה בתשרי] עניינו שבא מהתעוררות העצומה מהצער פנימי ועצמי ומתפרץ מעומק נקודת לבבו כרעש, לכן הנה פעולתו שפועל בכיה גדולה הבאה מדחיקת המוח, ולפעמים גורם התעלפות הבאה מלחיצת הלב.

וקול האחרון [תקיעה אחרונה בתשרי] עניינו הוא המשכה של כוסף ותשוקה בהדבקות בהדבר שהוא כוסף אליו, ופעולתו היא הרגעת הרוח. אם כן הרי עניינו ופעולתו דקול זה האחרון הוא היפך לגמרי מכמו עניינו ופעולתו דקול פשוט הראשון.



וזהו ההפרש בין שורש ממלכת שאול לשורש ממלכת דוד. דהנה מלכות שאול נבחרה למעלה מפני טעם וחכמה, כמו שאמר שמואל הראיתם אשר בחר בו ה' כי אין כמוהו בכל העם, וכיון ששורש מלכותו הוא מהשכל, לכן שייך בזה שינויים מצד אופן הנהגתו. וכשלא הרג את אגג, אז מאס בו ה' מלהיות מלך.

אבל שורש מלכות דוד נמשכה מבחינת עתיקא, והבחירה בו היא מהרצון שלמעלה מטעם, ולכן לא שייך בזה שינויים, וזהו שאמר רז"ל (יומא כב, ב) שאול באחת ועלתה לו, דוד בשנים ולא עלתה לו, לפי שאי אפשר להעביר ממנו המלוכה אף על פי שחטא הרבה פעמים, משום דלא אדם הוא להנחם.

והנה הקרן מרמז על בחינת כתר, כי הקרן הוא למעלה מהראש כמו הכתר שלמעלה מחכמה, ועל זה אמרה חנה רמה קרני בה', פירוש רמה היינו הרוממות דפנימיות כתר עליון שמרומם לבדו ומתנשא מסדר השתלשלות העולמות.

(ע"פ מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ע' קעג ואילך. אור התורה חנוכה שא, א. תורת מנחם חנ"ה ע' 92)

התורה - "לפני ולפנים" בפנימיות

ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ .. דאמר קרא יקרה היא מפנינים מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים (יב, א)

והיינו כי כהן גדול אף על פי שנכנס לקודש הקדשים, מכל מקום היינו רק שקודש הקדשים מקיף עליו ומאיר בו על דרך אור מקיף, אבל תלמיד חכם מאיר בו קודש הקדשים בפנימיות, כי כשלומד הלכה או פסוק בתורה, מתאחד שכלו וחכמתו בחכמת התורה, שהיא קודש הקדשים.

(על פי אור התורה בלק ע' תתקנז. תתקסא. ספר המאמרים תרנ"ג ע' רצו)

כניסת הכהן גדול - מלמטה למעלה. לימוד התורה - מלמעלה למטה

יקר היינו תרגום של כבוד. והענין הוא, דכבוד קאי על חכמה דאצילות שממנה נמשכו ל"ב (גימטריא כבוד) נתיבות חכמה. וכמו על דרך משל משכל אנושי שמתחלק להרבה חכמות, חכמת הרפואה, חכמת הדקדוק, חכמת התכונה וכו', שכל אחת מהם היא חכמה כללית, ומכל מקום, הרי היא נתיב ממקור החכמה, כמו נתיב של השכלה פרטית בחכמה אחת, והמשכיל חכמה זו ובא להשכיל חכמה אחרת, הוא כמו ההולך מנתיב לנתיב בפרטי ההשכלות שבחכמה אחת, והיינו, שממקור החכמה נמשכו ל"ב מיני חכמות, וכל חכמה היא נתיב ממקור החכמה.

ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם", ולכן לא יועיל מה שישוב כעת בתשובה, כי הקב"ה לא יתחרט.

ולכאורה כיצד שייך לומר כאן שהקב"ה לא יתחרט, הרי אדרבא בעובדא זו גופא נאמר "נחמתי כי המלכתי את שאול כו'", היינו שעל אף שבתחילה חפץ בו ה', מכל מקום אחר כך חזר בו וניחם על אשר בחר בו כו', וממילא הרי יוכל להיות חזרה להיפך שיחזור וירצה בו. ואם כן איך אמר טעם להיפך כי לא אדם הוא כו'.

אלא דהנה מה שכתוב וגם נצח ישראל כו', בא ליתן טעם על ממלכת דוד שכבר ניתנה לו ואי אפשר שיחזור בו, כדפירש רש"י שם, היינו שבחי' ממלכת דוד דייקא היא דבר שאי אפשר להנחם עליה לאחר שכבר ניתנה לו, ועל זה אמר וגם נצח ישראל לא ישקר כו' כי לא אדם הוא להנחם כו'. ויש להבין למה דוקא על ממלכת דוד אמר שלא יוכל להנחם כי לא אדם הוא כו' ולא בשאר דבר זולתו.

וביאור הדברים הוא דהנה למעלה יש בחינת "אדם", ויש בחינת "לא אדם", דאדם הוא גימטריא מ"ה, והיינו שם מ"ה דאיהו ארץ אצילות, כמו שכתוב בהקדמת פתח אליהו, ובעולם האצילות מאירים עשר ספירות המתחלקות לג' קווין (ימין, שמאל, אמצע) שבכללות הם ג' מדות חסד דין רחמים.

ועל דרך משל בהנהגת האדם עם זולתו על פי המדות, שיש בהם הרבה שינויים מפני התחלקות המדות לכמה מדרגות שונות, דהיינו לפי אופן השכל, לפעמים יחייב השכל כך, וממילא יהיה המשכת המדות כך לפי אופן הזה דווקא, ובזה יש הרבה חילוקי מדרגות במדת החסד וכן במדת הדין ובמדת הרחמים. וכך יובן למעלה שהתפשטות המדות של עולם האצילות לעולם הבריאה, הוא תלוי במעשה התחתונים, כמו שכתוב עם חסיד תתחסד כו', ובזה שייך שינויים, כמו שכתוב וינחם ה' על הרעה כו', ויש בהיפך, בשינוי מחדס לדין כמו שכתוב וינחם ה' אשר עשה את האדם כו' ויאמר אמחה כו'.

אמנם כל זה הוא בספירות דאצילות, אבל כתר עליון שלמעלה מאצילות, הוא בחינת לא אדם הוא להנחם, כי הכתר הוא למעלה מבחינת החכמה, שהוא רצון הפשוט אשר בלתי מתחלק כלל לדרגות שונות, כי ההתחלקות אינו בא אלא רק מבחינת החכמה ולמטה, דהיינו מה שהשכל יחייב טעם לרצון כך או כך, אבל בעצם הרצון הרי אין טעם לרצון כלל כידוע.

וזהו שאמרנו באדרבא רבא (זהר ח"ג קכט, א) דלית שמאלא בהאי עתיקא, כי עתיק הוא פנימיות הכתר, והרי עצמות המאציל חפץ חסד הוא מצד עצמותו, ובהאי עתיקא לית שמאלא היינו מדת הדין, לפי שאין שם בחי' שינויים כלל ממעשה התחתונים, על כן ממילא כולו חסדים.

הפיכת קליפת יון על ידי שמן המשוה

כיצד מושהין את המלכים? כמין נור, ואת הכהנים? כמין כי. מאי כמין כי? אמר רב מנשיא בר גדא כמין כף יוני (יב, ב, א)

ידוע הפירוש הפנימי במאמר חז"ל שה"יונים .. טמאו כל השמנים שבהיכל" - שה"שמנים שבהיכל" רומזים לחכמה דקדושה, כי שמן הוא בחינת חכמה, וה"יונים" שענינם חכמה דלעומת-זה, הם המנגדים לחכמה דקדושה, ומכניסים טומאה רחמנא ליצילן ל"שמן שבהיכל".

וביטול קליפת יון הוא על ידי פך השמן החתום בחותמו של כהן גדול:

פך השמן קאי על בחינת "שמן משחת קדש", היינו דרגת קדש שלמעלה מבחינת חכמה ולמעלה מסדר ההשתלשלות, ולכן, לא זו בלבד שקליפת יון אינה יכולה לנצח שמן זה, אלא אדרבה - ה"שמן משחת קדש" מנצח ומבטל את קליפת יון לגמרי.

וזהו גם הטעם לכך שהמשיחה בשמן המשחה היא כמין כ"ף יוני - לרמז ששמן המשחה נותן את הכח לביטול קליפת יון, כך שלא זו בלבד ש"יון" אינה מנגדת עוד לקדושה, כי אם אדרבה - לשון יונית עצמה מתהפכת לקדושה ומשרתת את הקדושה, על ידי שקובעת את אופן המשיחה, היינו המשכת הקדושה.

ויתירה מזו - הקדמת רפואה (המשיחה) למכה (גזירות מלכות יון הרשעה). ויתרה מזו - "יפת אלקים ליפת .. יאה באהלי שם" - כתיבת לשון (ואותיות) יון שהיא לשון מובחרת וראויה להיות בספרי קדושה של ישראל.

ובזה יש לבאר גם את הטעם למשיחה בצורת אות כ"ף דוקא, שכן האות כ"ף רומזת לספירת הכתר כידוע, והרי הכח לברור לשון יונית והפיכתה, שרשו בבחינה שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל, דבספירות היינו ספירת הכתר.

(על פי אוצר לקוטי שיחות - ביאורי רש"י ע' 240)

שורש מלכות בית דוד

רמה קרני באלוקי - רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן - נמשכה מלכותו, שאול ויהוא שנמשחו בכף - לא נמשכה מלכותו (יב, ב, א)

ויובן בהקדם המסופר על שאול, כאשר לא הרג את אגג מלך עמלק וחמל על מיטב הצאן, אמר לו שמואל שה' מאס בו מלהיות מלך, ועל זה ביקש שאול משמואל "ועתה שא נא את חטאתי ושוב עמי וכו'", ועל זה ענה לו שמואל "לא אשוב עמך כי מאסתה את דבר ה' וימאסך ה' מהיות מלך על ישראל.. וגם נצח ישראל לא

וכיון שבחכמה מתלבש אור א"ס, לכן נקראת התורה יקרה, לפי שנתלבש בה היקר, דקאי על אור א"ס שנקרא יקר על שם היוקר המופלג, כמו עטרת זהב מאבנים טובות שאין גבול ליוקרו כו', כמו כן בחינת הכתר הוא עטרה יקרה לחכמה דאצילות, ולכן נקראת יקרה על שם שנתלבש בה היקר. ועל זה נאמר יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. דהנה, כהן גדול שנכנס לפני ולפנים, הרי הוא הולך ומתעלה בעבודתו ממדרגה למדרגה עד שנכנסת נשמתו בהיכל קדשי קדשים שהיא פנימיות החכמה, שהכתר שורה עליו. ולכן נקרא לפני ולפנים, דהיינו פנימיות של הפנימיות (וכפי שמצינו ברכי ישמעאל כהן גדול שנכנס לפני ולפנים וראה כתר עליון כו' ואמר לו ישמעאל בני ברכני וכו').

אמנם, גם כהן גדול שנכנס לפני ולפנים, אף

שנתעלה לבחינת קדש הקדשים שהוא פנימיות החכמה, מכל מקום, נשמתו היא בחינת נברא בעל גבול, ויש לה קץ וכליון כו'. והיינו, שעבודתו של כה"ג שנכנס לפני ולפנים היא באופן של העלאה מלמטה למעלה, ולכן הרי זה בהגבלה כו'.

אבל התורה, יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, כי התורה שנקראת יקרה על שם האלקות שמתלבש בפנימיות החכמה עליונה, אף שנמשכת מלמעלה למטה עד שנכתבה על לוחות גשמיים, הרי כיון שהמכתב מכתב אלקים הוא, ואלקות הוא בלתי בעל גבול ותכלית, לכן יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, כיון שגם למטה באה המשכת האלקות מלמעלה כפי שהיא בלי גבול.

(על פי מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ע' ל)

מסכת זבחים

מהות התשובה - קבלת עול מלכות שמים

חטאת על כל חטא וחטא בעי לאיתויי חדא חטאת, והכא כיון דאיכא כמה עשה גביה מבפרא (א, י)

שכרי לא חייב הכתוב להציאו .. על כל עשה ועשה, אלא דורון צעלמא, וכתיב ונראה לו מלמד שנמראה להקדוש ברוך הוא, אלמא כולן נתכפרו (רש"י ד"ה כיון)

דברי רש"י כאן מיוסדים על הגמרא לקמן "חטאת למה באה .. לפני עולה", כי החטאת היא כמו "פרקליט שנכנס", ועולה היא כמו הדורון, שלאחר ש"רצה" פרקליט נכנס דורון אחריו, דהיינו "כאדם שסרח במלך וריצהו על ידי פרקליטין .. שבא להקביל פניו מביא דורון בידיו" (רש"י שם).

ואדמו"ר הזקן באגרת התשובה (פרק ב) מוסיף לבאר, שכפרת העולה היא, כי גם אחרי כפרת החטא עדיין צריך לפעול שהאדם "יהיה לרצון לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא להיות נחת רוח לקונו מעבודתו", ו"לשון מכפרת וכן מה שכתוב ונראה לו לכפר עליו, אין זו כפרת נפשו, אלא לכפר לפני ה' להיות נחת רוח לקונו, שיתרצה לו לראות פני המלך".

וכיון שאינו אלא ריצוי, לכן סגי בחד עולה על כמה ביטול עשה.

אבל לכאורה הדבר דורש הסברה - כיון ששלימות הכפרה לא באה אלא ע"י דורון זה, מדוע לשלמות כפרת ביטול עשה אין צורך בהבאת דורון על כל אחד ואחד? ואף על פי שאמרו לקמן "עבר על מצוות

עשה ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו" - הרי גם חטאת לא מכפרת אלא על השבין, ואף על פי כן, גם אחרי שהאדם כבר עשה תשובה נכונה על כל חטא וחטא בפני עצמו, צריך הוא ל"פרקליט" בפני עצמו על כל חטא וחטא; ומדוע לענין "דורון" מספיק שיביא רק אחד על כמה מ"ע?

והביאור בזה יובן בהקדים הגדרת מצות התשובה מן התורה לפי ביאור אדה"ז (בתחילת אגרת התשובה) שהיא "עזיבת החטא בלבד", "דהיינו שיגמור בלבו בלב שלם לבל ישוב עוד לכסלה למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצות המלך ח"ו הן במצוות עשה הן במצוות לא תעשה". כלומר: גמירת הלב דתשובה צריכה להיות לא רק שלא יעשה עוד הפעם חטא זה שעבר עליו (כפשטות לשון הרמב"ם "שיעזוב החטא חטאו כו' ויגמור בלבו שלא יעשה עוד"), אלא שלא יעבור על שום מצוה ("הן במ"ע הן במל"ת"), וגם "שיגמור בלב שלם לבל ישוב .. למרוד במלכותו ית'" (ומפשטות לשון אדה"ז משמע שזה מעכב במצוות התשובה שמן התורה).

ובטעם הדבר יש לומר: בעשיית חטא (אפילו חטא אחד) - שני ענינים: א) הרע שבמעשה פרטי זה. ב) כיון שכל מצוה ומצוה הרי היא "מצות המלך", לכן על ידי עשיית עבירה, איזו שתהיה, הרי האדם בגדר מורד במלכותו ית'. וכדי לתקן מרידה זו צריך לקבל עליו מחדש עול מלכות שמים (שלא למרוד במלכותו ית') ועול מצות ("לא יעבור עוד מצות המלך ח"ו הן במ"ע הן במל"ת").

ובזה יובן הטעם שעולה מכפרת על כמה מצוות עשה מפני שהיא "דורון": פעולת "דורון" אינה מחילת עון (וביטול

העונש), אלא שיוכל "לראות פני המלך". וענין זה שייך לקבלת עול מלכותו ית'. דמחילת עון (הפוטרת אותו מעונש) שייכת לעזיבת חטא; אבל ראיית פני המלך תלויה בזה שהמלך יסכים לראותו, כי יתרצה לקבל אותו לעבד וכו', וזה תלוי בקבלת עול מלכותו ית', שזה מתבטא על ידי הקרבת העולה.

ולכן מהני עולה אחת על כמה מצוות עשה - כי הריצוי של קרבן עולה הוא בשייכות לקבלת עול מלכות ועול מצות של האדם, מה שמקבל על עצמו "לבל ישוב .. למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצות המלך ח"ו הן במ"ע הן במל"ת", וכיון שקבלה זו כוללת כל המצוות כולן כאחת - הרי גם הריצוי על קבלה זו אינו שייך וקשור עם פרטיות של חטא, או לכל חטא בפני עצמו.

מה שאין כן הכפרה (דחטאת) הרי היא כפרת העון עצמו, ושייכת לחטא המסוים שעבר עליו, ולכן צריך חטאת בפני עצמו על כל חטא וחטא.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"ב ע' 8-9)

את האור שנחסר - אי אפשר להמשיך שוב

עבר על מצוות עשה ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו (א, י)

לכאורה הא קיימא לן שעשה דוחה לא תעשה, ואם כן מצוות עשה גדולה מלא תעשה, ומדוע הכפרה על עשה היא קלה יותר?

והביאור בזה הוא, שעל ידי קיום מצוות עשה ממשיך אור ושפע בעולמות עליונים מהארת אור א"ס ב"ה, כמו שכתוב בזהר דרמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא, וממשיך הארה גם על נפשו האלקית, כמו שכתוב אשר קדשנו במצותיו.

אבל לענין תשובה, אף שמוחלין לו העונש על שמרד במלכותו ית' ולא עשה מאמר המלך, מכל מקום האור שהיה יכול להמשיך על ידי המצוה - נעדר. וכמאמר רז"ל על פסוק מעוות לא יוכל לתקן - זה שביטל קריאת שמע של ערבית או וכו', דאף שנוזהר מעתה לקרות קריאת שמע של ערבית ושחרית לעולם - אין תשובתו מועלת לתקן מה שביטל פעם אחת.

מה שאין כן העובר על מצוות לא תעשה, על ידי שנדבק הרע בנפשו, עושה פגם למעלה בשרשה ומקור חוצבה, ופגם זה אינו יכול להתכפר ולהתנקות עד יום הכיפורים, דכתיב ביה וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל ומפשעיהם וכו', לפני ה' תטהרו.

ולכן מה שכפרת התשובה היא על אתר, הוא כי את האור שהחסיר בביטול העשה אי אפשר לתקן בלאו הכי, נמצא שאדברא - ביטול עשה הוא חמור מלא תעשה.

(על פי אגרת התשובה פרק א)

בעיצומה של ההתוועדות בעלות המנחה – קם הרבי ממקומו והחל לרקוד בעוז. ברגעים הראשונים השתררה תדהמה בקהל: אף שתמיד הרבי דיבר ועורר על גודל השמחה שצריכה להיות בראש השנה, כאמרנו לעיל וכמבואר בחסידות שהכתרת המלך היא ביראה עצומה ובשמחה גדולה, "וגילו ברעדה", אך כזה פרץ של שמחה בפתע פתאום לא היה דבר רגיל כלל...

מדי דברי נזכר הנני בשיחה נפלאה של הרבי אודות ראש השנה: הרבי הצביע על כך שחלק ניכר מקריאת התורה של ראש השנה נסוב על ישמעאל, ותמה: דווקא על 'תכשיט' כמו ישמעאל צריכים לקרוא בראש השנה? ... אלא שהתורה באה להשמיענו כי הקב"ה שומע לקול בכייתו של הנער – "כי נער ישראל ואוהבהו", כמו לקול בכייתו של ישמעאל, "באשר הוא שם".

כלומר: לא דנים אדם אלא לפי מעמדו ומצבו כשהוא מתעורר בתשובה ובוכה בלבב שלם. אין יהודי שחושב לעצמו בעת ההתעוררות של ראש השנה, שבחודש חשוון יחזור חלילה לסורו ולמצבו הקודם... אדרבה, כל יהודי מתעורר ומבקש להתעלות – וכך השי"ת מתייחס אליו חזרה, וכותב כל יהודי לאלתר לחיים טובים, בספרם של צדיקים גמורים, לשנה טובה ומתוקה. ■

את הטלית עליהם, ומרכיז את כל כולו על השקים ומתייפח בבכי שעה ארוכה, "על עמך ישראל אשר שלחוני". הרגעים הללו היו נשגבים ביותר. כל אחד מהאלפים שנדחקו בחללו של בית המדרש ידע וחש שברגעים אלו הרבי רוכן על 'פדיון הנפש' שלו ומעתיר עליו ועל כל אשר לו.

היו שנים שבהן היו מחזות נדירים ומיוחדים. בשנת תשמ"ה, למשל, קרא הרבי לילדים לומר את הפסוקים שלפני התקיעות יחד עימו מתוך הסיפור; כולם השתוממו עד מאוד, והיה ברור כי הרבי עושה סדרים ברכיעים העליונים.

הרבי הנהיג לערוך התוועדות בה קהל כולו נוטל ידיים להתוועדות נעילת החג, לקראת סוף היום השני של ראש השנה. בהתוועדות זו הורה לנגן את הניגונים המיוחדים לרבנותו אדמו"רי חב"ד והיה משמיע לקהל מדברות קדשו. בשיחות אלו הקפיד הרבי מדי שנה להזכיר ולצטט את כל רבנותו בשמותיהם, כדי להזכיר 'זכות אבות'. זכורני שבראש השנה תשמ"ח היה מחזה מיוחד:

חיינו המעמד הנשגב של מסירת מכתב 'פדיון נפש' לרבי. יהודים מהעולם כולו היו יושבים וכותבים פדיון נפש, והרבי היה עומד בפתח חדרו ומקבל בידו הקדושה מכל אחד ואחד את ה'פ"נ' שלו ומאחל באופן פרטי: "כתיבה וחתימה טובה". אלו היו רגעים מרטיטים ביותר, ואין לך הכנה גדולה לראש השנה יותר מהם.

ומעל הכל – אתא ובא יום ראש השנה. על הרבי היית יכול לראות בבירור את עוצמת היום וייחודו. בין היתר הדבר התבטא בכך, שאם בכל השנה כולה היה מרגלא בפומיה דרבי בהתייחסו אל עצמו כשליח שרק מוליך את הבקשות מהציבור אל ציון חותנו זי"ע, כהנהגתו הנודעת, הרי שביום ראש השנה לעת התקיעות ראינו את ההנהגות המופלאות של הרבי כמנהיג ישראל. הרבי היה עולה לבימה ועמו שקי 'פדיונות' שקיבל מיד הקהל בערכו של יום, לאחר מכן היה 'זורק'



מבחן באגרת התשובה ימי התשובה, אלול – תשרי תשפ"ו

המבחן על י"ב פרקי אגרת התשובה לאדמו"ר הזקן
יתקיים ביום שלישי ח' תשרי, בין השעות 19:00-22:00

מלגות

מציון 70% ומעלה - 200 ₪
מציון 90% ומעלה - 300 ₪

לבעלי כרטיס נטען של 'לב לדעת' המלגות ייטענו עד חג הסוכות / למי שאין ברשותו כרטיס, המלגה תישלח בדואר אחרי שמחת תורה.

אופן הבחינה



מערכת טלפונית
חייגו 08-9786892



עמדות 'נדרים פלוס'
חפשו לב לדעת (המבחן)
מופיע בדף התרומות
(ולא בטפסים)

המבחן לנרשמים מראש בלבד | מי שנבחן בעבר על אגרת התשובה בהצלחה לא יכול להיבחן שוב

לפרטים ויצירת קשר: 072-2219050

מענה אנושי בשלוחה 5, בימים א-ה, בין השעות 13:00-15:30



שו"ת עם רבני 'לב לדעת': 072-2219050

שלוחה 2, בימים א-ה, בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00



מנהל:

הרב משה שילת



מו"ל: מעיינות

רכז מערכת: אהרן לוין | להפצה, תגובות ויצירת קשר - 072-279-2086

כל הגלינות ניתנים להשגה בדוא"ל: kikarov10@gmail.com © כל הזכויות שמורות

כיקרוב